



Ivan Pregelj.

BOŽJE POTI.

(Nadaljevanje).

IX. Praznota vse praznote...

NA Kostanjevico sem bil priromal, da bi se spovedal svoje pravične jeze, kakor mi je bila mimo dovoljene svete prekipela v greh, pa sem se zdajci tukaj pri gostoljubnih očetih in bratih redovnikih ovedel še drugega svojega greha, ki se ga pred gospodom Bogom ne bom izpovedal, pač pa se ga vsemu svetu, dobrim in hudobnim, preprostim in učenim, obtožil, pokesal in s tem zadostil. Do teh mal, namreč, dokler nisem užil gostoljubja preprostih redovnikov, ubogih manjših bratov svetega Frančiška, ki jih Kranjci za flačkaj narje zmerjajo, kakor bi samo s flaškami in flaškoni opravlka imeli, do teh mal, pravim, sem si večkrat mislil in dejal: Balant, učen si in prebrisan, ne daš se ugnati ne v knjigi ne v spretnosti. Kaj pa, ko boš star postal, ko ti ne bodo le oči in vid, marveč tudi um opešal, kaj potem, Balant? Veš kaj, sem si ob takih bridkih mislih tolažbo dajal, veš kaj, Balant! V kloster pojdeš, v klostru boš še vedno mož na mestu in kakor gre. Tako sem si mislil v trdni veri, da ni v vsem velikem vinarstvu Gospodovem bolj preprostih in na duhu ubogih Kristusovih duhovnikov, kakor so očetje franjevci, očetje kapucini, očetje školjati ali celó očetje avguštinci. O ljubi manjši bratje! Odpustite mi to krivico, ki sem Vam jo delal! Tisto uro pri vaši mizi in v prijaznem pogovoru po večerji ste mi odprli oči, da ni učenost samo benediktinska in dominikanska ali jezuitarska, temveč, da imate Vi in Vaš red še mnogo več vrednega mimo teh Kristusovih družeb. Recimo, da niste tako močno bukovski ali latinski kakor oni, pa ste zato tako lepo domači, naši, kranjski in celo goriški: tolminski, kraški in vipavski. Kdo pa more biti boljši pastir, kakor pa tisti, ki svojih ovc volno in vse muhe pozna? Kdo pa bo našim ljudem po bukovsko prav povedati znal, če bukovski ne vedo in le svojo tolminsko, kraško in vipavsko besedo umejo? Recimo še, da niste ljubi mlajši in manjši bratje, tako globoko učeni, modroslovni in razborni, kakor Vaši plemiški tovariši-redovniki, ste pa zato preprosto razumni in stokrat bolje veste in vidite, kje je ubogo človeško dušo oprtnik težav in slabosti otiščal, kje odrgnil škorenj peto, kako hudič delal nadlogo malovrednemu pobu, nerodni četi, zavaljenemu pijančetu in še celo zalajdrani babi, ki ne na čednost ne na čistost držati ne zna, ker je po duhu preprosta in ji ni nihče povedati znal, da je sicer babje viže, pa vendar po duši Bogu po licu ustvarjena. Prav po tem, ljubi manjši bratje, spoznam,

da slovensko ljudstvo mimo svojih farnih pastirjev ni imelo in ne bo imelo nikoli boljših vižarjev, dobrotnikov, hočem reči, ne bo imelo boljših pridigarjev in spovednikov. Historia docet, zgodovina sama mi to potrjuje in se le čudim, kako tega doslej vedeti ne videti nisem umel. Slava Vam, manjši bratje! Vašega reda udje so bili concionatores — slavní pridigarji, confessores — čudovito ljudomili spovedniki, spisovatelji slovenskih bukev: o. Janez od Svetega Krža, o. Rogerij Ljubljaneec, o. Hipolit Novomeški, o. Agatangelus Tolminec, ki ima čast, da je prebridko Kristusovo martro v škofjeloški igri in procesiji kakor resnično Kalvarijo obudil, o. Dizma, ki je pesem o Peshgamu zapisal, o. Damascen, ki je slovenske bukve ustvaril, o. Pohlin, imenovan Novus, ker je Slovencem, kako prav pisati in peti, povedal in o. Balanta Vodnika meni za pevca mojstra vzgojil, za vzgled postavil in učitelja. Slava Vam, manjši bratje! Slava Vam, plemiški naši slovenski učitelji!

Takih misli sem jo drugega dne po sveti maši in zajtrku, okrepčan na duši in telesu, kresal prav zlagoma s Kostanjevice proti mestu, ves poln potrebne hvaležnosti do gostoljubnih svojih novih prijateljev in znancev. Lej, pa se mi je misel spletla naprej in sem spoznal, česar do tedaj še nisem popolnoma umel. Katera učenost pa je taka, sem si dejal, ki je Bogu najbolj všečna, katera taka, da je vsega priznanja vredna? Tista gotovo ne, sem videl, ki sama sebe išče. Najde, kar najde: napuhnjenost in ničemurnost, pravega blagoslova pa ne. Tista pa, ki sama zase nič ne ve in le to išče, kar bi bilo v višjo in večjo božjo čast, bližnjemu v podporo in poveličanju evangelija v rast in moč. Katera pa je ta učenost? Iz bukev Kempenzarjevih, ki so jih manjši bratje tolikokrat Slovencem brati dajali, jo bom povedal: *samostanska ponižnost in skromnost ji je ime*. Pa zakaj je tako? Iz bukev prav taistega Kempenzarja vem: Vanitas vanitatum... praznота vseh praznot je vse, kar ne išče Boga; puhlost vseh puhlosti, kar išče samega sebe, amen!

Odslej Balant, ne boš se več podpisoval za sholasta, to boš, kar je loški mežnar, domači pevec Jakob Filip Repež, o sebi napisal, da je Gospodov najponižnejši in najporednejši hlapec. Amen!



Venceslav Sejavec:

PESEM ZVONOV.

*Topla pesem
zvonov pod večer
dušo objame,
da ji mir.
V mehkih valovih
melodij
jo pozibava,
čeznjo se zlije,
tiho ji sije
kot odmev
onstranosti.*

L. N. TOLSTOJ.

(Ob stoletnici.)



DESETEGA septembra bo obhajal svet in zlasti Slovani stoletnico rojstva Leva Nikolajeviča Tolstoj, velikega pisatelja in obnovitelja ruskega naroda. »Življenje Tolstoj ni samo življenje človeka, temveč živo ogledalo, ki nam kaže stoletno dobo, katere rojstvo je on videl, ne pa njene smrti. Bil je človek, priznam! Prva doba njegovega življenja je doba junaka doživljavca, doba vojnika: bojeval se je, igral, ljubil. Iz vojnika se je rodil umetnik, ki je vzpodbujal duše k novemu življenju. Znal je giniti in vznemiriti vest neštetim nele Rusom, ampak vsem narodom, ki ga hlastno čitajo. Šele po mnogih bojih je postal iz njega prerok, ponižen kristjan, samozatajevalec.

Bil je človek, ki je vse okusil; otožnost upajoče mladinske dobe, dobo vojnih nevarnosti, tve-

ganje v igrah, prijetnosti v ljubavi, užitek razkošnosti, veselje stvaritelja, sloves ljudske priljubljenosti in najvišjo slavo. In vendar mu je nečesa manjkalo. Nemirni in nikdar počivajoči duh se ni mogel ustaviti, ko je zabredel. Ko je preromal vse postaje življenja, mu ni ostalo drugega, kot da je prodiral vedno višje, in zadnja najvišja postaza je bila — odpoved in ločitev od vsega. Odrekel se je znanosti, družinskemu življenju, zmotnim naukom in se vrge v naročje Kristu, da bi našel mir in gotovost, po katerih je hrepenel v vrtincih življenja. Mogoče, da je vse to našel. Je pa tudi mogoče, da stari pagan, ki je bil odet v haljo krščanskega mužika, v njem ni popolnoma umrl. Bil je pač vedno še v njem: stari grof moskovski, pariški lahkoživec, razglabljač modrijan in svojevrsten menih, ki se je svetu odpovedal. Tak je Tolstoj. In vendar ga vsi z občudovanjem gledamo. Saj je njegovo življenje v poznejši dobi nekaj protest proti kristjanom, ki se sicer s tem imenom bahajo, pa živijo kot praseta. Pekoč očitek je vsem, ki se izdajajo za ljubitelje ubogega ljudstva, pa hodijo z belo kravato na razkošna kosila, vsem navideznim pobožnjakom in moralistom, ki govore o božji ljubezni, pa iščejo, kako bi te osleparili za novič. Tolstoj je imel vzor in se je za ta vzor boril z neštetimi žrtvami. Nauk, ki ga je oznanjal, je tudi izpolnjeval. Tako je življenje velikega preroka, pred katerim naj umolknejo oni,

ki ne poznajo bojev in odpovedi.« (Obrambni spis Ivana Papinija, italijanskega katoliškega pisatelja.)

Osemdeset let je živel, petdeset let pisateljaval in trideset let kot apostol klical človeštvo h Kristusu. Poročen je bil z Sofijo Andrejevno, pa je pustil družino in ogromno posestvo na Jasni poljani in se odpovedal vsemu. Iskal je Kristusa, zamislil se je v njegov evangelij, oznanjeval ljubezen, miru pa ni našel, ker ni prišel do naročja skrbne matere — nezmotljive Cerkve. Pa naj govori o svojih bojih sam!

V vrtincih.

Takole opisuje sam svojo mladost: »Krščen in vzgojen sem bil v pravoslavni krščanski veri. Učili so me te vere že v otroških letih in ves čas moje deške in mladeniške dobe. Ko sem pa z osemnajstim letom, po drugem letu študija, izstopil iz univerze, nisem veroval od tistega kar so me učili, ničesar več.

Do tega me je pripravilo sramotenje vere, ki sem ga slišal dan zadnem pri tovariših. V začetku sem se strinjal s temi šalami starejših in sem iz njih izvajal, da se je sicer treba učiti katekizem, da je sicer treba hoditi v cerkev, da pa ni treba vsega tega upoštevati preveč resno. Zdelo se mi je, da je ta verski nauk, ki ga uče, daleč izven nas neodvisen od življenja. Videl sem, da so ljudje, ki se po našajo s tem naukom večkrat topi, kruti, nenravni. Zato sem zasožražil tudi nauk. Spominjam se, da sem že tudi mlad bral Voltairja in da so me njegova zasmehovanja Cerkve naravnost razveselila.

S šestnajstim letom sem nehal moliti in sem iz lastnega nagiba jenjal hoditi v cerkev in k obhajilu. Veroval sem sicer v Boga, ali pravilneje: tajil ga nisem. Tudi Krista in njegovega nauka nisem zanikal, toda v čem obstoji njegov nauk, bi tudi ne mogel povedati.

Ko sem zavrgel nadnaravno vero, sem se oprijel druge. Skušal sem se izpopolnjevati vsestransko: učil sem se, kar sem mogel, vežbal sem voljo s premagovanjem in telovadbo. Z vso dušo sem želel biti tudi нравno dober, toda bil sem mlad, imel sem strasti in vsepovsod so me zasmehovali tovariši.

Prepuštil sem se vrtincem. Brez groze, študa in srčne bolečine se ne morem spomniti na ta leta:

Izzival sem ljudi na dvoboje, da bi jih ubil; zgubljal sem pri kartah, zapravljal sem trud mužikov, jih pretepal kot živino; nečistoval sem, varal. Laž, tatvina, vseh vrst nečistost, pijančevanje, nasilstvo, uboj... Ni ga bilo zločina, da ga ne bi izvršil; in za vse to so me hvalili moji sovrstniki ter me smatrali za dobrega človeka.

Prignusilo se mi je tako življenje. Ko sem s šestindvajsetimi leti prišel po vojni v Petersburg, sem zašel med pisatelje, postal sem umetnik, poet ter pisal in učil, ne da bi sam vedel kaj učim. Upal sem dobiti med pisatelji boljše ljudi, pa sem izprevidel, da so bili skoro vsi svečeniki te pisateljske vere nenravni in večjidel neznačajni ljudje, dosti slabši kot oni, ki sem jih srečaval pri vojakih. Vsi ti pisatelji in pesniki so mi postali zoperni. Spoznal sem, da me je tudi ta vera prevarala.

Tako sem živel in pisaril še šest let, ne da bi vedel, kaj pišem in kaj učim. V tem času sem se oženil in odpotoval na Francosko. Spet sem pisal in dobival bogate nagrade in ploskanja za malenkosten trud. Z družino sem živel v bogastvu in udobju.

Naenkrat se je začelo pa goditi z menoj nekaj čudnega: Neprestano so me prijemala vprašanja, kako naj živim, kaj naj počnem.

Težka vprašanja.

Čemu živim, kakšen pomen ima moje življenje, kaj pravzaprav hočem — ta težka vprašanja so me mučila. Čimbolj sem jih odganjal, tem bolj pogosto so se ponavljala, vedno bolj so bila trdovratna in zahtevala odgovorov.

Zakaj živiš? Dejal sem sam sebi: Predno pričneš z vzgojo sina, s pisanjem knjige, moraš vedeti, zakaj boš to delal. Dokler ne vem zakaj, ne morem ničesar delati. Isto je z življenjem. Vedel sem, da bom bogat grof: 300 konj bom imel v Samarski guberniji. Slutil sem svojo slavo, pa sem si rekel: Bolj slaven postaneš kot vsi pisatelji na svetu — no in kaj potem... In nisem in nisem si mogel nič odgovoriti. Vprašanja ne čakajo, hočejo odgovor. Odgovora pa od nikoder.

Moje življenje se je ustavilo. Sicer sem jedel, dihal, spal — toda življenje to ni bilo. Zdelo se mi je, da sem živel in živel, hodil in hodil — pa sem prišel k prepadu in sem jasno zagledal, da je pred menoj le temno brezdnost in pogin. Ustaviti se mi ni mogoče, nazaj ni mogoče, mižati ne morem. Začutil sem, da moje življenje nima smisla in obšla me je misel na samomor. In to se je zgodilo z menoj tedaj, ko sem imel krog in krog sebe srečo. Živel sem v petdesetih letih v polni moški moči, imel sem dobro, skrbno, ljubečo ženo, dobre otroke, velikansko posestvo, ki je brez mojega truda rastlo in se večalo. Ljudje so me spoštovali. Tudi bolan nisem bil. Telesno sem lahko delal skupaj po 80 ur, ne da bi občutil od takega napora kakih posledic.

In vendar sem trpel in se bal. Če ne danes — tako sem mislil — pridejo jutri bolezni, smrt nad ljubljene ljudi in nadme. Nič ne bo ostalo od nas, razen smrdu in črvov. Moja dela bodo pozabljena prej ali slej in mene ne bo več. Zakaj tedaj ves trud?

Obup.

Spoznal sem, da življenje zame nima smisla. Oni dve kaplji medu, ki sta mi še sladili življenje: ljubezen do družine in do pisateljevanja, mi nista bili več sladki.

»Rodbina« sem si govoril; kaj je to rodovina? Menda žena in otroci — torej ljudje, ki se nahajajo v istem položaju, kot jaz. Zakaj pa naj žive, zakaj naj jih ljubim, negujem, zanje delam — zakaj? — Za grob.

»Umetnost.« Kakšna umetnost, ako ti ne da odgovora na najvažnejša vprašanja. Ko bi že spoznal, da življenje zame nima smisla. Pa sem bil podoben človeku, ki zaide v gozdu in ve, da mora najti izhod na cesto. Še več: on ve, da z vsakim korakom lahko še bolj zabloudi. In kje je ta izhod, ki mora nekje biti? Iskal sem ga po vseh znanjih: študiral sem, čital knjige, iznašel veliko resnic, rešil nešteto ugank, a ene nisem znal: Kaj bo posledica celega mojega življenja? ali drugače izraženo: zakaj naj živim, zakaj naj karkoli želim, zakaj naj sploh delam? Kako so mi odgovarjale vede: Na to, kaj si in zakaj živiš, nimamo odgovorov in se ne pečamo s tem. Če ti je pa treba

vedeti zakone svetlobe, kemičnih spajanj, zakone o razvoju organizmov, če hočeš vedeti zakone teles, njih oblik in razmerje števil in količin — tedaj imamo jasne točne in brezdvomne odgovore. Obup se me je polasčal.

Popotnik brez cilja.

Napravil sem se na pot in postal pozoren na to, kako žive meni istovrstni ljudje. In videl sem te ljudi, ki niso razumevali vprašanja, potem take, ki so vprašanje sicer razumeli, pa so ga dušili v življenjski pijanosti, nadalje take, ki so ga razumeli, pa so vsled slabosti



Tolstoj — večni popotnik.

vztrajali v obupnem življenju. In zdelo se mi je, da so vsi ti preje živali, kot ljudje. Spoznal sem, da ne smem iskati smisla življenja pri onih, ki so ga izgubili, temveč pri tistih milijardah živečih ljudi, ki delajo in na svojih ramah nosijo svoje in lastno življenje.

Prispel sem do mase preprostih, neučnih in nebotatih. Jel sem se bližati vernim ljudem bednega, preprostega, neizobraženega sloja, romarjem, menihom, kmetom. Vživljal sem se v življenje in delovanje teh ljudi in čimbolj sem jih opazoval, tembolj sem se prepričal, da imajo resnično vero, ki jim daje zmisel in možnost življenja. Trpijo s pokojnim srcem in se nič ne strašijo pred smrtjo. Tako sem živel dve leti in v meni se je dogodil preobrat, ki se je že zdavnaj pripravljal in čegar kali so bile že zdavnaj v meni. Spoznal sem, da nisem zablodil

toliko radi tega, ker sem nepravilno mislil, kolikor radi tega, ker sem slabo živel. K veri nisem prišel, ker so bila moja dela hudobna, zakaj vsak, kdor dela zla dejanja, sovraži luč in ne gre k luči, da bi njegova dejanja ne prišla na dan. Obvladovala me je groza in pričenjal sem moliti k tistemu, ki sem ga iskal, naj mi pomaga. Čimbolj sem molil, tembolj se mi je zdelo, da me noče uslišati. In spet sem se obrnil k preprostemu ljudstvu in se okrenil k onemu zmyslu, ki ga ono pripisuje življenju. Če ga je sploh mogoče izraziti, je bil ta zmisel sledeč: vsak človek je prišel na svet po božji volji. Bog pa je človeka tako ustvaril, da lahko vsak človek svojo dušo pogubi, ali pa reši. Človekova naloga je, da dušo reši — torej mora živeti po božje in se mora odrehati strastnim nagonom.

Veroval sem. Zelo so me pa ubijali zakramenti, maša, posti, češčenje relikvij in svetih podob. Vendar sem vse to sprejel, čeprav se mi je zdelo nerazumljivo. Hodil sem k bogočastju, molil zjutraj in zvečer, postil sem se, prejemal sem obhajilo in v začetku se moj razum ni nič protivil. Razum pa mi je zametal resnice o svetem obhajilu, Kristovem vstajenju in močno sem si zatiskal oči, da ne bi videl tega, kar me je pohujševalo. Zdela se mi je le pretrdosrčna zahteva, da bi veroval, kar je proti razumu. Ker sem pa doznal, da me čaka gotov pogin, če zavržem to vero — sem se pokoril.

Pa sem se spet znašel na poti brez cilja. Vprašal sem se: Kako to, da hočejo krščanske vere, ki pridigajo vse nauk o ljubezni Kristusovi, razpor med sabo, ko bi se vendar morali po tem nauku združiti vsi ljudje v eni veri in ljubezni.

Polagoma sem razumel vse. Odstranil sem se od vseh veroizpovedi in iskal vero kot življenjsko silo ne pa kot merilo nekih človeških dolžnosti.

Čital sem evangelij in v njem našel resnico, miru popolnega pa ne. Ostal sem večni popotnik.

* * *

Tako opisuje svoje življenjske boje Tolstoj v knjigi »Izpoved«. Šel je proti cilju, ni ga pa dosegel, ker ni našel prave Cerkve. Bil pa je mogočni klicar k Bogu, kar ga odlikuje med vsemi velikimi duhovi človeštva. Tudi v svojih delih je velik v preprostosti, da se čitatelju zde njegovi spisi celo dolgočasni. Vendar je v teh spisih življenje in zdi se ti, kot bi vse to doživel sam. To pa je najboljši dokaz, da sega Tolstoj v dušo posameznika kakor malokateri pisatelj. Vkljub temu so pa nekatera njegova dela prepovedana, ker je v njih zmota, ki razjeda vsakogar, kdor nima za voditeljico nezmotljivo Cerkev.



L. N. Tolstoj.

POŽAR.

ŽIVEL je v neki vasi kmet Ivan Ščerbakov. Dobro se mu je godilo: bil je pri polni moški moči, prvi delavec v vasi. Imel je tri sinove, prvi je bil oženjen, drugi ženin, a tretji mlad fant, ki je že začel vozariti in orati. Žena Ivanova je bila vestna gospodinja, zelo pametna žena. Tudi snaha je bila mirna in delovna. Vsi, kar jih je bilo pri hiši so delali razen starega očeta, katerega je tlačila naduha že sedmo leto. Neprestano je kašljal in pogonal na peči. Ivan je imel vsega v izobilju: tri konje z žrebetom, kravo s teletom in 15 ovac. Ženske so šivale, pletle in krpale obleko ter delale na polju. Žito mu je preostajalo do nove žetve. Velika kmečka hiša je mejila na hišo sosedu Gavrile Hromega, sina Jurija Ivanova. Naenkrat se je vnel med sosedoma hud prepir.

Dokler je živel še stari Jurij in gospodaril Ivanov oče, sta živela sosedu v miru medseboj. Kadar so ženske rabile sito ali škaf, ali kadar sta sosedu potrebovala žage ali cepina, sta si rada izposodila in drug drugemu pomagala. Dogodilo se je, da je tele skočilo v sosedov vrt čez ograjo. Sosed ga je pripeljal nazaj in niti na misel mu ni prišlo, da bi raditega napravljaj besede.

Tako so živeli, dokler sta imela besedo starca. Ko so pa začeli gospodariti mladi, se je obrnilo drugače. Bližala se je velika noč. Ivanova snaha je zbirala jajca, da za praznik zamesi kolač. Imela je kokoš, ki je vsak dan znesla jajce. Nekoč so pa otroci kokoš preplašili, da je skočila čez plot na sosedovo dvorišče in tam zlegla jajce. Slišala je mlada, kako kokoš kokodaka, pa si je mislila: »Sedaj

nimam časa, bom že kasneje poiskala jajce.« Ko je pospravila v hiši, je stopila k sosedovim. Naproti ji pride stara mati in jo nagovori: »Kaj bi rada, sosedka?«

»Saj veste, teta,« reče »moja kokoš je danes priletela k vam in najbrže znesla pri vas jajce.«

»Nismo je videli. Naše kokoši, hvala Bogu, pridno nesejo. Imamo dovolj jajc, draga moja, in ne rabimo drugih.«

Te besede so zbudile mlado snaho. Beseda je dala besedo in ženski sta začeli prepir. Mimo je prišla žena Ivanova z vodo, pa se je še ona začela kregati. Ko so slišale prepir ženske v hiši Gavrilovi, so prišle tudi one na dvorišče. Začel se je ravs in kavš. Besede so bile vedno ostrejšje: Ti si taka in taka, ti si tatica, malopridnica, ti z lakoto moriš deda, ti lažeš!

»In ti si beračica, sito si mi potrla. Tudi ta škaf je naš! Nazaj ga daj!«

Žene so se trgale za škaf, razlile vodo in se začele tepsti. Prispel je Gavrilo s polja in priskočil, da bi branil svojo ženo. Pritekel je tudi Ivan s sinom in se zgrabil s sosedom. Ivan je bil junak, da malo takih. Zaletel se je v Gavrila in mu izpulil šop brade. Le s težavo so se pomirili in šli jezni narazen.

Tak je bil začetek.

Gavrilo je zavil šop brade v papir in ga nesel k sodniku, kjer je vložil tožbo. »Nisem si pustil rasti brade zato, da mi jo ta nebodigatreba puli!« Njegova žena se je hvalila pri sosedah, da bodo Ivana obsodili in poslali v Sibirijo. Prepir se je užgal in njegov plamen je bil vedno hujši.

Ko je starček doznal za razpor, je karal s peči: »Neumnost dež late, otroci! Iz oholosti se tepete. Pomislite, da je sovraštvo nastalo radi jajca. Moj Bog, če tudi bi sosedka pobrala jajce, kaj zato? Bog ima za vse ljudi dovolj hrane. Pojdite in pomirite se! Če se ne beste pobotali, vam bo gorje, otroci moji!«

Mladi niso slušali starca, ker so menili, da je ostarel in ne ve, kaj brblja. Ivan se ni hotel sprijazniti s sosedom.

»Jaz mu nisem izruval brade, sam si jo je! A njegov sin mi je raztrgal srajco! Lejte jo!«

Pa je šel še Ivan na sodnijo in tožil radi srajce. Obe pravdi sta se vlekli dolgo časa. Medtem je Gavrilo opazil, da manjka sora pri vozu. Ženske so obsodile Ivanovega sina, da je on ukradel soro. »Vi dele smo,« so dejale, »kako je po noči vlekel soro proti gostilni in jo tam najbrže prodal.«

Sovraštvo je gorelo. Psovati so se začeli celo otroci, kakor so se naučili od starih. Ko so ženske prale, so bolj udarjale z jezikom, kot s perilom.

Čimbolj se psi koljejo, tembolj so razdraženi. Tožbo je dobil enkrat Gavrilo, drugič Ivan; oba sta plačevala in sedela v zaporu. Maščevanje je rastlo. Šest let sta se pravdala. Starec na peči pa je venomer svaril: »Kaj vendar počnete, otroci? Varujte se sporov! Nikar ne zanemarjajte dela, nehajte s sovraštvom, pa bo bolje. Čimbolj se sovražite, tembolj ste nesrečni!«

Nihče ni slušal starca.

Sedmo leto je prišlo že tako daleč, da je Ivanova snaha na svatbi pred gosti obdolžila javno Gavrila, da so ga zalotili ravno ko je konja kradel. Gavrilo je bil pijan in se ni mogel obvladati. Zamahne in udari ženo s tako silo, da je morala v nedeljo ležati. Ivanu je bil dogodek všeč. Takoj se je odpravil k sodišču. »Sedaj ga bom pa zašil,« je veselo govoril, »Sibirija mu ne uide!« Toda šlo je težko. Na sodnji so pregledali Ivanovo ženo, pa niso našli znakov. Ivan je ukupil sladkega žganja in opil pisarja in starejšina, da so Gavrila obsodili k šibanju. Pisar je čital obsodbo: »Sodišče je določilo, da bodi kmet Gavrilo Jurjev tepen. Dobil jih bo dvajset po ledjih.« Gavrilo je prebledel kot zid in šel hitro na dvorišče. Tam je srečal Ivana, ki se je škodoželjno nasmihal. »Je že prav,« je kričal Gavrilo, »prešibali me bodo, da bodo ledja gorela. Pa tudi njemu bo gorelo! Kot je Bog v nebesih, da mu zapalim!«

Ko je Ivan to čul, je hitro odšel na sodnijo.

»Častivredni sodniki! Grozil mi je s požigom. Pred pričami je grozil.«

Pozvali so Gavrila. »Jeli res, da si tako dejal?« »Jaz nisem ničesar dejal! Le šibajte me! Saj vem, da ste mu naklonjeni.« Gavrilo je siknil kot gad.

Sodniki so se posvetovali in prišli do zaključka, da je najbolje, če se stranki pobotati. Začel je sodnik nagovarjati soseda k mirni poravnavi, pa ju ni mogel pregovoriti. Gavrilo ni hotel niti poslušati.

»Petdeset let imam, in že oženjenega sina, pa me ni še nihče tepel, odkar sem se rodil. Sedaj pa pride ta zlodej in mi pripravi šibe! Hoče, da se mu jaz uklonim. O ne, zapomnil se me bo dobro!« Njegov glas se je tresel. Ni mogel več govoriti, obrnil se je in odšel.

Od sodišča do doma je bilo dve uri hoda, pa je Ivan hodil nad tri ure. V hiši ni bilo nikogar. Ženske in otroci so bili na njivi. Ivan je sedel na klop pred hišo in se zamislil. Spomnil se je, kako so Gavrilu prečitali obsodbo in kako je pobledel ter se k zidu obrnil. Srce se mu je stisnilo. Zamislil se je, kako bi bilo njemu pri srcu, če bi ga obsodili na šibanje. Žal mu je bilo Gavrile. Skozi okno je slišal, kako je starec kašljal, lezel počasi s peči in pridrsal na klop pred hišo. Sedel je na klop, globoko vzdihnil, zakašljal in vprašal:

»Kako je? Obsojen?«

Ivan odgovori: »Obsojen je. Dvajset jih dobi s palico.«

»Zlo delaš, Ivan; nesrečo si kličeš. Škoduješ sebi, ne njemu. Njega bodo pretepli do krvi, a tebi ne bo odleglo!«

»Se bo čuval za prihodnjič« je rekel Ivan.

»Motiš se! Še hujše bo besnel. Zakaj se ne spravita?«

»Zakaj mi je tepel ženo?« se razsrdi Ivan. »In sedaj, ko mi grozi s požigom, naj se mu še priklonim!«

Starec je vzdihnil in rekel:

»Čuj, Ivan! Po celem širokem svetu hodiš in se voziš, jaz pa le doma že par let na peči ležim; pa misliš, da vse vidiš in da sem jaz slep. Ni tako, sin moj! Ti ne vidiš ničesar, ker ti je zloba zaslepila oči. V drugem očesu vidiš trn, a v svojem ne vidiš hloda. Dejal si: Zlo je delal! ... Če bi on edini delal zlo, bi zla ne bilo. Misliš, da pride hudo, ki je med ljudmi, samo od enega? Zlo napravljata dva. Njegovo slabost vidiš, svoje ne. Če bi bil on sam zloben in ti dober, bi ne

bilo prepira med vama. Kdo mu je izrul brado, kdo ga vlečl po sodnijah? Toda ti vališ vse nanj! — Jaz nisem tako živel, sin moj in te nisem tako učil. Kako smo živeli? Kakor se sosedom spodobi. Kadar mu je kruha zmanjkalo, pa je prišla k nam njegova žena: »Oče,« je dejala, »kruha nam je zmanjkalo.« »Pojdi,« sem velel ženi, v hrambo in ji daj, kolikor treba.« Ko ni imel nikogar, da bi mu konje vodil, sem poslal tebe: »Ajdi, pa mu konje vodi!« Če je bila pa potreba v moji hiši sem šel pa jaz k njemu. »Boter Jurij, to in to bi rabil.« »Vzemi, boter!« Tako je bilo med nama. Pa glej, kako je sedaj! Hudo je, zlo je, greh delate. In ti, Ivan, si gospodar pri hiši. Ti boš dajal račun, zakaj si učil svojo ženo in svoje otroke lajati, psovati, pa se jim še v obraz smeješ. Je-li to prav? Odgovor boš dajal. Misli malo na dušo. Kaj nas je tako učil Bog? Po zemlji je hodil, pa nas ni učil: Če ti eden priloži klofuto, vrni mu dve! Veš, kako je pridigal: Če te udari po enem licu, nastavi mu še drugega čes: udari, ako sem zaslužil. Vest ga bo zapekla in sramoval se bo. Prvi bo odnehal in ti boš zmagal. — Zakaj molčiš? Ali ni tako, Ivan?»

Ivan je molčal in poslušal.

Starec se je odkašljajl in nadaljeval: »Zračunaj samo, koliko si potrosil za sodišče, koliko denarja si porabil za pota. Sinovi so ti zrastli kot sokoli: lahko bi v obilju živel, pa greš v gospodarstvu nazaj. Pa zakaj? Radi tvoje bahavosti. Mesto da bi šel z otroci na polje in tam oral in sejal, pa te vrag goni po sodiščih in k odvetnikom. Ne orješ, kadar je treba, ne seješ, kadar je čas; pa ti tudi zemlja ne rodi, kakor bi morala.«

Sin je molčal in zamišljeno gledal v tla.

»Veš kaj, Ivan! Poslušaj mene starca. Pojdi, zaprezi konja in se pelji na sodnijo. Tam uredi, kar je treba, da se pobotata. Jutri je praznik rojstva svete Bogorodice. V jutro vstaneš, pa greš takoj k Gavrilu in se z njim pomiriš, kot Bog zaukazuje.

Ivan je vzdihnil in si mislil: »prav ima starček«. Srce se mu je omehčalo. Samo tega ni znal, kako bi spravo začel.

Starec je pogodil njegovo misel in dejal: »Pojdi, Ivan, ne odlašaj! Pogasi ogenj, dokler še ni požara, sicer bo prepozno!«

Medtem se je zvečerilo. S polja so se vrnile ženske in zagnale tak krik in vik, da je Ivan preplašen obstal. Slišale so, da je bil Gavril obsojen in da je iz maščevanja sklenil zažgati njih hišo. Na polju so se do grda skregale s sosedovimi, ki so orali na bližnji njivi. Veneromer so kričale in krilile z rokami. »Gavrilova žena je rekla, da bo njen mož podkupil sodnika. Učitelj da je že vložil pritožbo zoper Ivana na samega carja. V tej tožbi je vse napisano, kar je Ivan po krivem pričal in delal.« Ko je gospodar čul te besede, se mu je srce ohladilo ter je sklenil, da se noče sprijazniti z Gavrilom.

Gospodar je odšel na dvorišče. Zunaj je bila tema. Črni oblaki so zakrivali nebo in veter se je dvigal. Izza plota se je začul hripavi glas: »Ubije naj ga zlodej!« Kričal je Gavril. »Ubili ga je treba, zapaliti hišo!«

Ivan je postal, poslušal in se tresel po vsem životu.

»Suša je« je golčal gospodar. »Veter močno piha in če mi vrag zapali, bo vse takoj v plamenu. Ne bo odnesel glave, ako ga ujamem!«

Kot tat se je splazil mimo kolnice. Komaj je zavil krog ogla, se

mu je zdelo, da je nekdo smuknil čez plot in se hitro potajil za oglom. Zastala mu je sapa: poslušal je in z divjim pogledom zrl v temo. Vse je bilo tiho, le veter se je igral z listjem in suho slamo. Nikogar ni opazil.

»Znabiti sem si le domišljal« je menil »toda vseeno grem okrog hiše.« Stopal je tiho v opankih, da niti sam ni čul svojih korakov. Dospel je do ogla, pogledal in obstal. Pri plugu se je nekaj zasvetilo in spet ugasnilo. Opazil je, da je nekdo s kapo na glavi obrnjen v plot. V roki je držal snop slame in prižigal s tlečo trsko.

Srce mu je začelo močno biti. Napel je vso svojo moč in z maščevalnim korakom stopal proti plugu.

»Sedaj ga imam, pri delu ga bom zasačil, lopova!«

Predno je Ivan dospel do plotu, je prasnili plamen v kolnici, zasvetilo se je pod slamnato streho, zažarelo na kašči. V ognjenem svitu je stal Gavrilo in se zlobno režal.

»Ne boš utekel« je kričal Ivan in dirjal za njim. Došel ga je in z besnim udarcem zagrabil za njegovo suknjo. Gavrilo je skočil, suknja se je pretrgala in Ivan je ležal na tleh. Dvignil se je in vpil na ves glas: »Na pomoč! Držite ga!« Z divjim sunkom se je zapodil Ivan čez plot. Komaj pa je padel na dvorišče, je začutil grozen udarec. Gavrilo ga je s hrastovim kolom pobil. Nesrečnež se je onesvestil in padel na tla. Ko je prišel k sebi, ni bilo več Gavrile, bilo pa je svetlo kot po dnevu. Iz njegovega dvorišča so se dvigali visoki plameni. Ogenj in dim sta se valila iz strehe. Ivan je hotel vstati, zakričal bi, pa mu je zastala beseda v grlu. Nezavesten je ležal ob plotu.

Medtem so prihiteli sosedje. Močan veter je zanesel ogenj tudi v Gavrilovo streho. Strašen požar se je širil po vasi in ni ga bilo moč goče ustaviti, ker je veter tulil in raznašal tleče ogorke. Polovica vasi je pogorela. Požar je divjal celo dolgo noč. Nesrečnega Ivana so prenesli na dvorišče, odkoder je s solzami v očeh gledal na strašno pogorišče. »Bratje, kaj je to? Zakaj sem divjal za njim, ko bi lahko sam pogasil.« Hipno je vstal in se vrgel v plamene. Ljudje so zavpili: »Pomoč! Znorel je!« Ivanov sin je skočil za očetom in ga privlekel iz ognja. Imel je ožgane lase, zgorela mu je obleka in obe roki si je opekli. Divje je bulil v plamen in neprestano ponavljal: »Zakaj nisem pogasil!«

Ko se je zazoril dan je starejšina prišel klicat Ivana, naj hitro gre k umirajočemu očetu. Začudeno je gledal nesrečni gospodar, pa ni ničesar razumel.

»Čegav oče? Koga kliče?«

»Tebe kliče, da se posloviš od njega. V moji hiši umira. Pojdimo, Ivan!«

Starejšina ga je prijel pod pazduho. Trepetaje je stopal ubogi mož, ne da bi vedel kam gre. Prispela sta v hišo vaškega starejšine. Na klopi ob peči je ležal umirajoči starec, katerega je zadel goreči tram, ko so ga rešili iz plamenov. Divje je zajokal sin, ko je stopil pred očeta.

»Ivanek, sinko moj« je tiho govoril starec, »ali ti nisem rekel? Kdo je zažgal vas?«

»On, oče! Videl sem ga, ko je podtaknil snop goreče slame pod krov! Ko bi pogasil ta snop, ne bi nastal požar!«

»Ivane« reče starec, »Jaz umiram in tudi ti boš umiral. Kdo je kriv?«

Sin je uprl pogled v sivega očeta, gledal ga je nepremično in molčal.

»Pri Bogu te rotim, povej mi, kdo je kriv? Kaj sem ti pravil?«

Nesrečni sin je zastokal. Spomil se je očetovega svarila, zdrknil na kolena in zaplakal: »Oče moj! odpusti mi zaradi Krista. Grešil sem pred teboj in pred Bogom!«

Starec je dvignil roko in jo položil na glavo jokajočemu sinu: Ivane, Ivane!«

»Kaj je, očka?«

»Kaj boš storil sedaj?«

Sin je molčal in se tresel v joku. »Ne vem, oče, ne vem, kako naj sedaj živim!«

Starček je zatisnil oči, objel sina in milo govoril: »Živeli boste. Ako boste z Bogom živeli, vam ne bo smrti. Obljubi mi, Ivan, da ne izdaš Gavрила. Za kazen, za pokoro ga ne izdaj! Bog ti bo usmiljen!«

Starček je vztrepetal, v roke so mu stisnili mrtvaško svečo, par-krat je še na široko odprl oči, nato mu je glava omahnila mrtva na klop.

Ivan ni izdal Gavрила in nihče ni vedel, kako je nastal požar.

Sovraštvo je pleglo. Gavriilo se je čudom čudil, da ga ni Ivan naznanil. Začetkoma se je bal, pozneje pa je skesan prišel k Ivanu in ga kleče prosil odpuščenja.

Soseda sta se zopet pobratila. Ko so zidali hiše, sta stanovala oba pod isto streho. Ko so bila poslopja sezidana, sta gospodarja vpričo otrok prisegla, da ne bo nikdar nastal med družinama požar sovraštva.

Ivan in Gavriilo sta živela kot dobra soseda, kako njujini predniki. Učila sta otroke naj se nikdar ne maščujejo in naj takoj zaduše iskro jeze, da ne izbruhne iz nje požar.

Ivan Ščerbakov je ozdravil, zboljšal je svoje posestvo in živi vesel in zadovoljen v miru in ljubezni.



Branko:

KRAŠKA JAMA.

*Globoko v podtalnem prelivanju sil
iz samih prozornih kristalov
Bog sebi je zgradil svetišče.
V njem molk in strmenje poljubljata se
in človek le gleda in išče...
V tišino ne tone prostranstva žarenje,
svetosti ne skruni pozemeljski svit:
le duša pogreznjena v tajne duha
nenehoma moli Boga.*





ZAVRŽENA.

KRUTA je človeška usoda, a najhujše tepe one, ki jih zapira v grozne, ubupapolne zidove, odkoder skoro ni več vrnitve. Zunaj mesta je stala velika hiša, ograjena z visokim zidom in bodečo žico. Na stotine umobolnih revežev je čakalo v njej edine rešiteljice — smrti. V veliko sobo so pripeljali tudi Danico. Kako je prišla semkaj sploh ni vedela. Dozdevalo se ji je, da sanja strašne sanje: Pred njo stoji zdravnik in izprašuje, ona molči. Zraven sedi pisar in zapisuje, ona strmi. Primejo jo za roke in odpeljejo, ona hodi kot krotko jagnje.

Obkolile so jo čudne postave. Razkruštrana mladenka je venomer pela »Kyrie eleison«. Bila je cerkvena pevka. Pri požaru se ji je omračil um. Od tedaj prepeva dan in noč otožno pesem »Gospod usmili se nas!« Pred njo je stopila visoka, suha dekle. »Njeno veličanstvo vas je obiskalo« tako je golčala. Ob strani je brenkala na prste stara ženica. Deset let je že, odkar so jo pripeljali v umobolnico in deset let igra na prste in poskakuje. Iz kota je pridirjala bleda ženska. Trdo je objela Danico okrog vratu in s strašnim glasom povnavljala: »Moje dete, dajte mi ga nazaj! Proč z vodo!« Imela je hčerko, ki ji je utonila v tolmunu. Ko so jo prinesli domov mrtvo, je nesrečna mati znorela. Vsevprek se je razlegal jok, med njim petje, klici, glasno štetje, molitev in kletev. Danico so peljali k postelji. Sesedla se je na ležišče, zastrla obraz z rokama in bridko zajokala. Pred njo je stopila dekle in z groznimi očmi bulila vanjo. Hipoma se je zakrohotala in odhitela po sobi. Tedaj šele se je Danica zavedla. Obupno je zaupila, da so umolknila nesrečne žrtve. »Pustite me domov, saj nisem znorela! Jezus, Marija, pustite me domov!« Prišla je usmiljenka in jo po božala po glavi. Dekle je omahnila na posteljo in pretresljivo ihtela. Iz kota pa je donela otožna pesem »Kyrie eleison« — Gospod, usmili se nas!

* * *

Zjutraj so nekatere peljali v kapelo. Med njimi je bila tudi Danica. Dolgo, pisano haljo so ji obleki in v prvi klopi so ji odkazali mesto, ker je bila majhna. Ko je pristopil duhovnik k oltarju, je bleda deklica povzdignila krvave oči in na ves glas zaupila: »Jezus, reši me! Prodana, zavržena sem!« Čuvajka jo je prijala za roko in vlekla iz kapele na vrt. Ob zidu so cveteli oleandri. Rdeči cveti so globoko povešali glavice, kot bi jo pomilovalno tolažili: »Si prišla tudi ti k nam,

Danica? Ni prijetno pri nas. Pred vašo hišo vse lepše cvetò naši bratje, ker so svobodni!» Danica je sedla na leseno klop pod oleandre. Segla je z roko po cvetovih in jih približala ustom. Čuvarica ji je odmaknila roke. Bolestno jo je pogledala bleda deklica in otožno zaprosila: »Vsaj Jezusa in rože mi pustite. Vse drugo ste mi vzeli, ukradli, ubili!«

Odtedaj je vsaka jutro hodila Danica ob gredicah in zalivala cvetke. Marsikatera solza ji je zdrknila med kapljice in padala na žejne rože. Medtem je prišla vlažna jesen. Krizanteme so odcvele, listje je odpadlo in vrt je postal prazen in pust. Odtedaj Danice ni bilo več med gredicami. Klečala je v kapeli. Večna lučka je nemirno brlela pred oltarjem. Zadaž za krizantemami je pa ljubeznjivo in tolažene gledal na zapuščeno revico obraz svete nebeške Matere.

»Nimam mame,« je ponavljala dekle. »Zavrgla me je. Ti mi bodi mati, ker edina veš, kaj trpim!« Kot jesenska megla se je vlačila Danica po hodnikih. V sobo ni šla rada, ker se je bala grozotnih obrazov in kričanja.

Od doma ni dobila nobenega sporočila in tudi če bi ga dobila, so ga prestregli in ji ga niso izročili. Tako so pretekli štirje meseci.

* * *

Bilo je sredi novembra. Mračen poznojesenski dan se je vlačil po razmočeni zemlji. Dež je lil neprestano v močnih curkih in sive megle so se podile pod nebom. Prav pred čakalnico je snažila Danica klopi. Zaupali so ji radi mirnega obnašanja tudi taka dela, ki jih sicer druge niso vršile. V veži je nekaj zaropotalo. Skozi vrata je pridrsal mlad mož z leseno nogo. Samo ozrl se je, trpko nasmehnil, pristopil k Danici in ji izročil pismo. Dekle je presenečeno vzkliknilo: »Mirko!« Pa ga že ni bilo več.

Tekla je po hodniku v kot, hlastno odprla pismo in čitala:

Danica!

Jutri se bo poročila Tvoja sestra. Mati Te je izdedinila. Nikar ne obupaj! Na vse moči bom delal, dokler Te ne rešim. Pridi zvečer k južnemu oglu vrtnega ozidja. Tam Te bo rešil Tvoj

Mirko.

Deklica si je zakrila obraz z rokama. Bolesten vzdih ji je prišvrel iz prs. Solz že itak ni več imela, ker jih je vse prejokala. Omalohovaje je šla v kapelo, zdrknila na klop in nepremično zrla v obraz žalostni Bogorodici. »Pojdem in Ti mi pomagaj! Nočem maščevanja, samo pravice hočem!«

Ko so zvečer usmiljenke prinesle večerjo, Danice ni bilo. Iskali so jo po hiši, stikali po vrtu — toda našli je niso nikjer. Le tam v zadnjem oglu je stalo visoko cvetlično stojalo, ki je bilo sicer v cvetličnjaku. Iz govorilnice je brnel telefon: »Ušla je. Poišcite jo in izročite takoj zavodu!«

Pripravljaj se je grozen večer. Izza Nanosa je tulila burja. Nosi sila je mrzle, goste deževne kapljice in jih z vso silo metala ob suha

drevesa in skrite hiše. Ljudje so tičali pri ognjiščih in praznovali Sv. Martina. V sunkih je udarjala burja skozi kamine, piskala mimo voglov in silila skozi okna v hiše.

Pri Cvetniku — tako se je imenovala gostilna — je bilo vse razsvetljeno, ker so se pripravljali na svatbo. V kuhinji so se trle dekletke in si delale napotje kuharice. V veži so pribijali vence hlapci in so sedje, v okrašeni družinski sobi je pa pri srebrnih kozarcih sedela družba vaških odličnjakov, ki so napivali gospodinji in veseli nevesti.

»Tako, gospa« je govoril sodnik »vse v popolnem redu. Kar je bilo v naši moči smo storili. Dekle je izdeditveno, gospodična nevesta postane po vaši smrti edina lastnica. Naj živi nova gospodinja!« Med razbrzdanim krikom in trkanjem so nazdravljali Jožici, ki je bila rdeča v lica in se je razposajeno smehljala. »Hvala vam, gospodje, prisrčna hvala! Kar ni za hišo, naj gre iz hiše. Saj je tam doli dovolj poskrbljeno zanjo. Plačevali bomo do smrti in vkljub velikemu znesku radi žrtvujemo vse za čast naše hiše!« Na materine besede so spet zažvenketali kozarci in zadonele vesele pesmi. Zunaj pa je tulila burja v gluho noč.

Naenkrat je nevesta preplašeno kriknila. Skozi vlažne šipe je zrl v sobo blede obraz. Široko odprte oči so se zajedle v goste. »Jezus, Marija, Danica je!« Gospoda je skočila po koncu, gospodinja zdrknila na stol, moški so zakričali: »Ušla je! Ulovite norico! Za njo!«

Burja je žalostno zategnjeno zastokala, postava je hipno izginila. Mesar je dirjal s hlapci iz hiše, preiskal vse dvorišče in kolnico — Danice pa ni našel.

V hiši je nastal krik in povzročil splošno zmešnjavo. Mater so odnesli na posteljo, nevesta je jokala v kotu, gostje so se razšli drug za drugim. Ostal je v sobi le zdravnik. Stopil je k nevesti, prijel jo za roko in mrzlično vprašal: »Kaj to pomeni?« Dekle se je sesedla na divan in krčevito zajokala: »Nesreča!« »In poroka?« »Pustimo za jutri! Preložimo!«

* * *

V temni noči so begale po vasi in polju sence. Proti pokopališču je zginila majhna postava in za njo je hitel Mirko z leseno nogo. Senca je opazila zasledovalca. Klical je za njo, a burja je tulila in prevpila klice. Dekle je dirjalo nazaj v temno, deževno noč.

Ko se je zdanilo, je prinesel Mirko v hišo mrtvo Danico. Izvlekel jo je iz deroče Vipave, kamor je v diru zašla. »Tu imate nevesto« je trpko pripomnil in izginil skozi vrata.

Niso ji napravili odra doma. V mrtvašnico so jo nesli, kjer so navadno čakali pogreba reveži in tujci.

Ležala je na črnem odru z razpletenimi lasmi in globoko udrtimi očmi, ki so še mrtve klicale med svet bridko tožbo in obtožbo: »Zapuščena!«

Pri Cvetniku niso dočakali poroke. Mesec za temi dogodki je umrla mati in izginila hči. Hiša je ostala prazna in zapuščena in vkljub temu, da sedaj tam gospodarijo tuji ljudje, ni v njej miru. Pravijo, da ob vihnih nočeh gleda preplašeno skozi okno blede obraz nesrečne zavržene Danice.



Alphons Maria Rathgeber — F. P.:

LEPE IN NELEPE.

NAGAJIVI šaljivci si pripovedujejo: V neki koroški vasi, kjer so bili vsi ljudje od župnika do kravjega pastirja oblagodarjeni z znatnim »krofom«, je stopil neko nedeljo med službo božjo tujec v cerkev. Začudeno so se ozrli vaščani na prišleca. Strnili so glave in si šepetali, ozirali so se na tujca in si zopet šepetali, nastal je v cerkvi nemir, kot če zašumi veter skozi ločje, da je še župnik skoraj zgubil nit pri svoji pridigi. Tu in tam se kdo ni več mogel vzdržati in je bušil v glasen smeh. Slednjič je gledalo vse na zardelega tujca in se smejalo. Ta se je v zadregi ogledoval če je morda oblekel jopič narobe ali če mu visi kot zastava rdeči robec iz žepa, če je v naglici pograbil kos prekajenega mesa namesto molitvenika ali iztepač za preproge namesto palice. Toda zastonj je iskal. Našel ni nič smešnega. Tedaj je zaslišal pridigarja na prižnici govoriti: »Dragi moji, saj razumem vašo veselost in vem, da ne mislite hudo. Toda menim, da bi bilo le bolje in za pobožne kristjane spodobneje, če bi se ubogemu človeku ne smejali, ampak bi imeli iskreno sočutje z njim. On ne more vendar nič za to, če ga je gospod Bog tako pomanjkljivo ustvaril. Mi pa se hočemo sedaj ljubemu Bogu prav iz srca zahvaliti, da nas je ozaljšal vse z udi v popolnem številu.«

Da, tu velja tudi: kdor ima škodo, mu ni treba skrbeti za posmeh. Kdor ima tak neljub nakit na vratu, mora prenesti od šaljivcev marsikatero norčijo in ne enkrat mora slišati hudomušno pesem:

Ptič ima golšico
in poje ž njo,
ljubica golšo ima,
a peti ne zna!

»Krof« v lasti imeti, je za marsikatega človeškega otroka, posebno za mlado deklico, večkrat hud križ, ki prizadene veliko žalosti in solz.

Tako je bilo tudi pri sv. Balbini. Bila je hčerka rimskega častnika. Njen oče Kvirin je bil v zalega otroka ves zaljubljen. Kar mu je mogel brati z oči, je storil. Ko je prišel iz službe v vojašnici domov, mu je tekla Balbinka vedno radostno naproti, kajti vedno je spravil v vojaško suknjo za malo ljubljeno kako slaščico ali igračo. Ni čudo, da je postala Balbina prav razvajen, svojeglaven otrok. In ničemurna je bila mala gospodična z dolgo kito. V dnu srca jo je prijetno poščegetalo veselje, če so gledali na cesti ljudje za njo in si šepetali: »Kako lep otrok!« Bila je v resnici čudovito lepa, mala junakinja Balbina. In zavedala se je tega prav dobro. Desetkrat na dan je stala pred zrcalom in spraševala samoljubno: »Zrcalce, zrcalce na steni, katera je najlepša mi razodeni!« O odgovoru ni bilo gotovo nobenega dvoma. To je bilo gotovo in dognano: Najlepša na daleč in široko je bila gospodična Balbina!

Toda o groza! Njeno nečimurnost je čakal občuten udarec. Njen vitki vrat, kateremu na ljubo je nosila vedno s tolikim ponosom široko izrezane jopice, je začel postajati naenkrat zavaljen in debel. Počasi,

toda z nevzdržno stanovitnostjo je rasel pravilen, krasen »krof«! Ali si moreš predstavljati osuplost nedoraslega dekleta? Posodo za posodo mazila je porabila Balbina za svoj vrat, tekala je od enega zdravnika do drugega, zrcala ni skoraj odložila iz rok. Toda razjarjena ga je vrgla vedno proč in jezne solze so ji tekale iz črnih oči. Ni bila možna več nobena prevara: proč je bilo z njeno lepoto, izkažena je bila za vedno. O zoperni »krof«! Gotovo se lahko živo vmisliš v Balbinin položaj. Misli si, da bi ti rasel kak ud odveč na vratu — tristo zelenih, kakšna žalost in muka!

Kar ni dosegel noben zdravnik in nobeno čarovniško mazilo — je naredil svetnik z lahkoto. Ko je bilo vse zdravljenje brezuspešno in se je namesto »krofa« le očetov denarni mošnjiček manjšal in krčil, je posegel Kvirin po zadnjem sredstvu: peljal je neutolažljivo hčerko k papežu Aleksandru, ki je v ječi zaprt hrepenel po mučeniški smrti. Čudno, dobri domisleki pridejo pač vedno nazadnje! Tako je bilo že takrat in tako je tudi še danes. Svetnik je položil svoje železne verige okrog dekličinega bolnega vratu in molil — in naenkrat se je razlegel radosten vzlik po ječi: zoperni »krof« je izginil brez sledu! Balbina je zopet zadobila prejšnjo lepoto. Toda ob istem času je storil Bog drugi čudež — naravno, samo zaradi »krofa« bi Vsemogočni niti z mezincem ne ganil! Glavni čudež je bil ta: kot luskine je padlo Balbini z oči in hipu je spoznala: saj je vendar strašno neumno biti ponosen na minljivo telesno lepoto! Le ena lepota je, za katero se spleča prizadevati in jo ljubiti — dušna lepota!

Glej, to je, kar naj ti Balbina pridiguje: ne bodi ponosna na zal obraz, na lepe lase, na vitek stas. Kako ničev je vse to! Kako negotovo in minljivo, od danes do jutri, ne od dvanajstih do poldne! Lepa postava kmalu izgine. Nenadna bolezen, majhna nezgoda — in proč je z vso krasoto in lepoto. Iz tvoje zale dušne hišice je postala preperela ilnata koča.

Poglej cvetlico na polju! Kako divno lepa je njena barva, kako prijeten duh! Toda kako dolgo traja ta krasota? Nekaj dni, in cvetje zvane, rujavo in suho listje odpade na tla. Čez noč zvane lahko tudi telesni cvet, mladostno sveža barva obledi, cvetoča lica ovenejo, lasje osivijo — kot preperela razvalina stoji človek. Ludwid Richter je napravil pomenljivo sliko: Na cvetočem pomladanskem travniku je več deklic s polnimi predpasniki cvetja. iz katerega spletajo vence in si jih stavijo na bujne lase, zraven pa veselo pojo:

Pozdravljam te, cvetoči maj!
 Pozdravljam te, mladostni raj!
 Obilno rodi mi cvetic,
 ne zgini še raz mojih lic.

Nobena brezskrbnih deklic pa ne zapazi ob plotu slonečega sumljivega kosca — blede smrt. Nobeni ne pride na misel, da je sama taka nežna pomladnja cvetka ki bo prej ali slej pokošena.

Zato je nespametno zanašati se na telesno lepoto. In nevarno! Oh da, tako nevarno! Ne svari zastonj sv. pismo: »Naj vas ne premoti telesna lepota in miloba, ki ni drugega kot prst; kajti že mnoge je ranila in strmoglavila in umorila tudi najmočnejšega!« (Preg. 14, 7). Telesna lepota je vaba, s katero satan največ ulovi. Tisočerm izkuš-

njavam je izpostavljena zala deklica, pred katerimi je nelep človeški otrok obvarovan. Čim jasneje gori luč, tem več mušic in nočnih metuljev zvabi k sebi. Čim ljubkejša je deklica, tem drznejše rojijo okrog nje vsiljivci in tem bolj je oroženo njeno poštenje.

Ali poznaš zgodbo o nesrečni Agnezi Bernauerici? Bavarski vojvoda Albert je zapazil na neki veselici v Augsburgu lepo meščansko hčerko, »augsburški angel« imenovano. Zala deklica ga je očarala in ni odnehal, dokler ni zapustila starega očeta in odšla ž njim kot žena. Toda kako je vzkipel od jeze stari vojvoda, ki je slišal o skrivni poroki svojega sina, prestonaslednika, z ubogo meščansko hčerjo! Njegova togota ni poznala meje. In ker ni bilo mogoče Alberta z ničemer pregovoriti, da bi se ločil od Agneze, je segel razjarjeni oče po sirovi sili. Agnezo so v Albertovi odsotnosti odpeljali vojaki in jo pri Straubingu utopili v Donavi. Kaj je vrglo revico v to morje žalosti in nesreče? Nič drugega kot njena pozornost vzbujajoča lepota. Bila je za preprosto meščansko dekle usodna, kot je bila usodna že mnogim tisočerm.

Zato si življenske pomladi nikar ne greni in se ne drži žalostno, če ti pravi zrcalce na steni breobzirno, da je tvoja lepota v marsičem pomanjkljiva in obrabljena. Bodi vesela in nikar ne pihaj kot jezna mačka, če hodijo po svetu druge z lepšo postavo in morda vihajo nos nad tvojimi rdečimi lasmi ali gostimi pegami. Priti moraš tako daleč kot francoska princezinja Luiza, ki se je veselo sama sebe zasmehovala in brezobzirno poudarjala vse svoje lepotne pomanjkljivosti: »Kako izgledam?« piše nekoč. »Zelo majhna, debela glava, široko čelo, rujave oči, kriv nos, trojni podbradek, okrogla in grbava. »Če si nelepa, nikar si ne delaj zaradi tega sivih las. Pokaži vesel obraz pri hudobnem nagajanju in pomisli na Balbino, ki bi brez svoje grde golše pač nikdar ne dosegla sreče prave vere.

Če si pa zala in mila (in katera mojih čitateljic bi ne bila), tedaj ne pozabi: brez notranje lepote je vsa zunanja ljukost le prazno pačenje brez duha.

»Če imaš dušno lepoto,« pravi učenik Efrem, »se bo zrcalilo tudi v tvoji zunanosti nekaj njenega sijaja, in taka lepota ti bo ostala.« Te ti ne more ugrabiti nobena kozavost in nobena nezgoda, ne morejo je zabrisati ne velike skrbi, ne mnoga leta. Ostane in raste od dne do dne. Krepost ima večno mladost. Ali nisi še nikdar zapazila, kako prihaja večkrat od nelepih ljudi prav poseben čar in mik, ki nas s čudovito močjo mika in osvaja? To je notranja lepota, neoskrunjena dušna krasota, ki sije z zmagovito silo skozi grdo telo kot svetli solnčni žarki skozi motno šipo.

V naših dneh se dekleta dajo slepiti od telesne lepote. Ne le to: na prodaj jo nosijo z gizdalinstvom, vsiljivim obnašanjem in nespo-
dobno modo. Tudi v dneh preroka Izaija so živele modne posnemo-
valke. Kako jim je govoril prerok? »Zato ker se sionske hčere povi-
šujejo in nosijo glavo pokoncu in hodijo z zapeljivimi pogledi in z
rokami ploskajo in stopicajo in rožljajo s sponami na nogah, bo
Gospod ogolil teme sionskih hčera, in Gospod jim bo lase odkril.
Tisti dan bo pobral Gospod nakit s čevljev in lunice in verižice in
in ovratnice in zapestnice in lasne vpletence in sponke in pentlje in di-
šavnice in uhane ter prstane in drage kamne, ki visijo po čelu, in praz-

nična oblačila in plašče in platnenke in torbice in zrcala in tančice in lasne opletke in pajčolane. In namesto prijetnega duha bo smrad, namesto pasa vrv, namesto kodrastih las pleša, namesto prsnega ogriznjala rašovnik. Kajti: »Gnusoba je Gospodu sleherni prevzetnež.«

Ne bodi tudi ti taka modna gizdalinka, ker ni gršega dekleta, kot so našopirjeni »pavi«. Najlepša je preprostost in tudi najcenejša.

P. S. Če pišeš svoji prijateljici, ki služi v Gorici, pismo in na osmi strani lepo in nežno podpišeš svoje ime, še daleko nisi končala. Spomniš se še vsakovrstnih stvari, ki si jih pozabila in ki bi Alenko v Gorici zanimale. Zato narediš še vedno P. S., pripis za drugim. Meni se je zgodilo sedaj natanko tako kot tebi pri pisanju pisem. Že sem pritisnil piko in se oddahnil: tako, sedaj bi bilo! — tedaj sem brač slučajno šaljivo zgodbo, ki ti jo vendar moram še kot pripis hitro povedati. Poslušaj!

Pastirju Jurčku iz Malega dola bi se pač niti ne sanjalo, da ga bo doletela tolika čast, čeprav je sicer dal veliko sam nase. Včeraj je nastopil službo občinskega pastirja in danes zjutraj je sedel na paši pod košato lipo ob poti, odkoder je imel vso čredo pred očmi. Tedaj pride mimo deklica iz vasi, prav čedno dekle, in se prav vljudno prikloni. »Lej no!« si misli; »vidi, da sem lep dečko, in zanima se zame.« Kmalu nato pride župan iz bližnje vasi mimo in se odkrije. »Čudno!« si misli; »za koga me ima pa ta? Saj se niti ne poznavala!« Nato je šel mimo na izprehod gospod župnik, vzel je ravno tako klobuk z glave in se spoštljivo prikloni. »Hm!« je rekel in zmajal z glavo in ni vedel, kaj naj si misli. Nazadnje je prišla stara ženica in je celo pokleknila pred njim. »No,« si je mislil, »to je pa že preveč; saj sem vendar le grešen človek, in to je že malikovanje.« Zato je skoraj nevoljen vstal. Ona pa je klečala naprej in molila. Temu se je pastir čudil, in obrnil se je, in tedaj je zapazil na drevesu, pod katerim je sedel, križ. »A tako!« je rekel, »temu je torej vse to veljalo, ne meni!« Vzel je še sam klobuk z glave in dal čast njemu, kateremu samemu se spodobi.

To je zgodba. Nauk boš znala dobiti iz nje sama. Če bi pa Lojzki ali Štefki še ne bilo dovolj jasno, ji hočem dati rahel migljaj, in ta migljaj se glasi: Če ti dela kdo poklone zaradi tvoje lepote, — ne bodi zato domišljava kot oni Jurček! Poklon ne velja tebi, ampak onemu, ki je lepoto ustvaril in ti jo dal — vsemogočnemu Bogu!



L. N. Tolstoj.

MLADI IN STARI.

POLETJE je bilo vroče in soparno. Na vaškem potoku je upadla voda, da se je ob bregovih pokazalo blato. Bila je nedelja. K potoku sta prišli deklici iz dveh dvorišč: ena starejša, druga mlajša. Materi sta jima oblekli nova safarana. Manjša je imela modro, starejša rumeno ruto. Ko sta prišli od maše, sta se igrali ob potoku. Zahotelo se jima je bresti po vodi. Manjša je zagazila v potok s čevljkami. Starejša, jo kara: »Nikar, Malaška, mati te bo ozmerjala! Sezujva si čevlje, najprej ti, potem jaz.« Deklici sta sezuli čevlje, dvignili sta haljici in bredli druga za drugo po potoku. Malaška je zagazila v vodo do glež-

njev. »Globoko je, Akuljuška, jaz se bojim!« »Nič se ne boj,« je odvrnila starejša. »Kar k meni pojdi!« Mlajša je pluskala z nogo. Akuljka reče: »Nikar ne pluskaj, Malaška. hodi počasneje!« Mlajša pa je nalašč udarila z nožico, da je blato odskočilo in pomazalo Akuljkin sarafan. Jezna se je zakadila starejša v mlajšo ter jo spodila iz potoka. Lovila jo je ob bregu, ko je ravno prišla mimo Akuljkina mati. Opazila je, da ima hčerka z blatom umazan sarafan. »Kje si se, neroda, pomazala?« — »Malaška me je nalašč popackala!« Akuljkina mati je ulovila Malaško in jo udarila po tilniku. Malaška je udarila v jok, da jo je čula vsa vas.

Pritekla je Malaškina mati in se zadržala nad sosedo: »Zakaj tolčeš mojo malo?« Beseda je dala besedo in ženski sta se začeli psovati. Prihitali so sosedje: Na ulici se je zbrala velika skupina ljudi. Kričali so drug na drugega, psovali so se, kleli. dokler ni prišla babica Akuljkina. Prerila se je med kmete in jih mirila, toda zastonj. Medtem si je Akuljka očistila sarafan in šla k potoku. Ob bregu je kopala jamico. Pritekla je tudi Malaška in ji s tršico pomagala kopati. Vaščani so vpili vsevprek in se prerili prav do potoka. »Ujemi Malaška, ujemi!« je klicala Akuljka. Malaška skače in se smeje na glas. Obe skočita v potok, da bi ujeli trščico, ki je plavala po vodi. Starka je opazila igro in klicala med ljudi: »Ljudje, kje imate pamet? Hoteli ste se tepsti radi deklic: a onidve ste že vse pozabili. Glejte, kako ljubeznjivo se igrati? Pametnejši sta deklici kot vi vsi skupaj!« Kmetje so gledali deklici in sram jih je bilo. Sami sebi so se smejali in se razšli.

»Ako ne boste kakor otroci, ne pridete v kraljestvo božje!«



PRI VIŠARSKI MATERI.

Višarje! Gora polna solnca, planinskih rož, svežega zraka in — nebeških milosti! Prav nič težka ni triurna pot iz Žabnic in tudi če bi bila naporna, postane na cilju poplačana tisočero!

Ne vem, kaj bi opisoval. Se spomnite prisrčnega sprejema? Skupina za skupino, spredaj križ, vmes molitev in pesem. Ravno je zlatila večerna zarja sivo glavo Montaža in obsevala ljubko cerkvico. Pa ti zvonovi! Prepevali so kot še nikdar in nikjer! — Se domislite nepopisljive procesije s svečkami. Na stotine lučk, pretresljiva molitev, doneče pesmi in vmes refren: Marija, k Tebi uboge reve! Zdelo se mi je, da nas posluša sveta Mati in da nas je vesel naš Krek, ki je prvi to pesem pel.

Jutro, zlato jutro! Rosa na rožah, smeh na ustih, Bog v srcih, mir v dušah! Hej, fantje, kje je veselje? Maša za mašo, pridiga, ena lepša in pretresljivejša od druge in pa petje, kakršnega še nisem čul. Sto grl in vmes srebrni glas prijatelja Joška. Kdor more opisati, naj opiše!

Pa še drugega toliko! Prijateljske besede, družinska vzajemnost, slikanje, pozdravi, petje, molitev, blagoslov...

Dovolj! Trudni Mirenci, požrtvovalni Dornberžani, veseli Goričani, značajni Tolminci, Bačani, Bajnskarji, Brici, številni Črnovršci, Kraševci, Vipavci — kaj ste čutili na Višarjah? — Vsi odgovarjamo: Kako prijetno je, če so bratje in sestre pri Materi! Da, še pridemo!

Fr. Rupnik:

IZ DAVNIH DNI.

BRONENA DOBA.

ČISTI baker se ni mogel uveljaviti v človeški delavnici. Bil je premehak. Ko so pa izumili primešati bakru nekaj cina in ponekod tudi svinca, so dobili novo kovino — bron — z dvema dragocenima lastnostima: trdota in lahka topljivost. Prav v nasprotju z obema kovinama, iz katerih je sestavljen, je bron trd skoraj kot jeklo, a s topitvijo in kovanjem se da poljubno oblikovati. Zato je



Most pri Klužah.

človek gotovo z veseljem zavrnil vse staro kamneno orodje in se oklenil bronelih izdelkov. V začetku je bila njihova oblika podobna oni v kamneno-bakreni dobi, kmalu pa se je začelo kovati orodje, orožje in lepotiche v popolnoma novih oblikah: noži (britve) v obliki polumeseca, zakrivljeni srpi, žage, pile, meči, igle z glavico in drugo.

Bronena doba se je pričela na Vzhodu že več kot 2500 let pred Kristom. — A tukaj smo že na zgodovinskih tleh starih Egipčanov in Babiloncev — po evropskih deželah pa se je bron udomačil okoli l. 2000. pr. Kr. in je eno celo tisočletje služil človeštvu kot neobhodno potrebna snov za orodje v gospodarstvu, za orožje v boju, pa tudi za vsakovrstno okrasje in razkošje. Okoli l. 1000. pred Kr. pa ga je izpodrinilo — železo.

Če pogledamo po slovenski domovini, najdemo sicer po grobiščih precej bronenege orodja, orožja in posod, toda vse to je že pomešano z železnim, torej iz poznejše dobe. Iz prave bronene dobe se je našlo do sedaj še prav malo izdelkov, in še o teh lahko z gotovostjo trdimo, da so jih prinesli od drugod v deželo.

Cina sploh slovenska zemlja ne nosi v svojem naročju. bakrena ruda se sicer na več krajih sledi, a ravno v okolici dotičnih mest ni najti starih bronelih izdelkov. Skozi našo deželo je v predzgodovinskem času vodila trgovska pot od Sredozemskega morja proti severu in zahodu: v Skandinavijo so potovali trgovci zamenjati južni baker za dragoceni tamošnji jantar, alpske dežele pa so vabile s svojo soljo in z bakrom, a tudi z zlatom.

Na ta starodavna trgovska potovanja nas spominja pravljica o

Argonavtih, grških junakov, ki jih je vodil podjetni Fazon. Šli so iskat zlato runo (to je zlata ovčja koža), predmet njihovega hrepenenja je bilo torej zlato. S svojo ladjico Argo so prijadrali po Donavi, Savi in Ljubljanici do Nauporta (današnja Vrhnika), odtod pa so jo po suhem prenesli čez gore (Hrušica!) do jadranskega morja in pluli dalje v domovino. Take pravljice vsebujejo navadno nekaj zgodovinskega jedra, ki je v tem slučaju to, da so v broneni dobi skozi današnjo slovensko zemljo potovali trgovci iz visoko omikanega jugovzhodnega sveta in tod širili novo (broneno) omiko.

Orodje iz bronene dobe se je našlo pri Velikem Otoku (13 kosov) in pri Šmihelu (4 kosi) blizu Postojne, pri Čepnem (Košana), na hribu sv. Marka pri Gorici, in še nekaj posameznih kosov na raznih krajih.

ŽELEZNA DOBA.

ZADNJO predzgodovinsko dobo v Evropi — v Egiptu in Aziji so nam že iz več stoletij prej ohranjeni zgodovinski spomeniki — imenujemo železno dobo, ki obsega zadnje tisočletje pred Kristusom, dokler niso Rimljani zagospodovali s svojim mečem in pritegnili tudi evropske narode k luči zgodovine.

Kakor vse znamenite nove iznajdbe starodavne omike, je gotovo tudi prvo obdelovanje železa doma nekje na Vzhodu, kjer je bilo znano že sredi 2. tisoletja pred Krist., in odkoder se je čez Grško in Italijo širilo v dežele severne Evrope, in se je n. pr. v Skandinaviji udomačilo šele sredi 1. tisočletja. Toda železa ni sprejelo človeštvo s takim veseljem in poželenjem kakor prej bron; ni namreč še spoznalo velike prednosti železa pred bronom, ni ga znalo še vlivati. Poleg tega pa je pridobivanje čistega železa iz sirove rude veliko težavnejše kakor starih kovin. Zato je razumljivo, da je bila nova kovina nekaj stoletij bolj posebnost, lahko bi rekli dragocenost. Šele ko se je človeška družba vedno bolj množila in napredovala, in je potrebovala vedno več in večjega orodja in orožja, pa je začelo primanjkovati bakra in cina, je bilo treba oprijeti se železa.

Železna doba se deli v dva dela: v hallstattsko in latensko. Imenujeta se po dveh značilnih najdiščih, po Hallstattu na Gorenjem Avstrijskem in La Tène ob Neuchatelskem (beri: nöšatelskem) jezeru v zahodni Švici.

Hallstattska doba je trajala pri nas prvo polovico zadnjega tisočletja, to je od 10. do 6. stoletja pred Krist. Železo si je v tem času le počasi utiralo pot v gospodarsko in družabno življenje. Človek se je še vedno v glavnem držal brona, pozneje pa je orodje in orožje koval več iz železa, posode in okrasje pa rajši iz lepo blestečega se brona. Te zadnje izdelke so umetniki lepšali še z značilnimi geometričnimi okraski, z vrezanimi ali izbočenimi podobami po starogrških vzorcih; ob koncu te dobe se močno pozna vpliv italijanske umetnosti.

Človeške naselbine so se stavile po hribih in gričih in so bile zavarovane z okroglimi nasipi: okoli in okoli so zabili debele kole, jih opleli s protjem in ometali z ilovico; kjer pa je bilo dovolj kamenja, kot na Krasu, so med koli zidali kamnite stene. K tem nasipom so

prislonili svoja borna stanovanja. Tako so nastala dobro utrjena gradišča, ki jih je bilo po naši deželi več. Pri mnogih so našli, navadno v nižini pod gričem, grobišča z raznim orožjem, orodjem in okrasjem, katero so pridevali ob pokopu mrtvecem za pot v večnost.

Iz te dobe je znamenito veliko grobišče pri Sv. Luciji, kjer so izkopali več tisoč grobov in našli poleg nekaj železnih, velikansko število bronzenih izdelkov: orodja in okrasja, orožja pa le malo. Iz istega časa je tudi veliko grobišče pri Kobaridu. Tudi okoli Škocijana in Motovuna pri Divači so odkrili veliko bronzenega in nekaj železnega orodja in orožja. V navedenih krajih so stanovali ljudje okoli l. 1000. do 800. pred Krist. V hallstattsko dobo moramo prištevati tudi gradišče na Šilentabru na Pivki in sploh predzgodovinske naselbine po tamošnjih gričih.

Narod, ki je v tej dobi stanoval po naših pokrajinah, imenujejo starinoslovci Ilire in jih delijo v več plemen: po gorenji Italiji so bivali Veneti, po Istri Istrani, po Krasu in ob gorenji Kolpi Japodi, v vzhodni Istri in po Kvarnerskih otokih pa Liburni. Zato se večkrat hallstattska doba naziva tudi ilirska.

Okoli l. 500. pred Krist. pa so prišli nad ilirske rodove od zahoda sem bojevití Kelti, jih deloma premagali in se med njimi naselili. Z njihovim prihodom je zavladala tudi nova omika, latenska ali keltska (galska) doba. V vseh panogah gospodarstva, obrti in umetnosti je sedaj prišlo do veljave železo, bronastih izdelkov se dobi le malo. Splošno se kaže povsod velik vpliv rimske omike, ki je polagoma spravila evropske narode tudi pod politično oblast Rimljanov.

V tej dobi so nastala poleg starejših gradišč še mnoga nova, zlasti na strmih hribih, na katere od treh strani zaradi strmine ni bilo dostopa, na četrti dostopni strani pa so napravili precej visoke nasipe. Za nasipi in vrhu hriba so postavili koče. Pri teh gradiščih mnogokrat ne najdeš grobov, kaj so delali z mrličí ne vemo.

Iz tega časa so odkrili gradišče pri Idriji ob Bači. Znamenito je gradišče nad Šmihelom pri Postojni, kjer so se našli sledovi železnih topilnic in kovačnic, kjer so izdelovali vsakovrstno orožje iz železa.



Venceslav Sejavec:

Kako bi ne ljubil...

*Kako bi polja ne ljubil,
trave, rož in smrek,
sivih, skalnatih vrhov,
vriskajočih iz veka v vek.
Saj preko gor, poljá, gozdov
plava solnce — božji dih,
v njem se do dna izpočijejo
duše žalostnih.*



Tober:

SVARILNI ZGLEDI.

(Nadaljevanje.)

Pohod na Kitajsko.

LETA 1900. je Viljem iznova oškodoval nemško ime pred celim svetom. Na Kitajskem se je uprlo domače prebivalstvo proti evropskim kapitalistom ter hotelo izgnati iz dežele vse tujce. V tej pobuni, ki je znana v zgodovini pod imenom »upor bokserjev«, je padlo več belokožcev, med njimi nemški poslanik v Peking.

Evropske države so uporabile to priliko, da udarijo krepko po Kitajcih in jim izsilijo čim večje gospodarske ugodnosti. V kratkem je bila sestavljena vojska iz vojakov več držav in vkorakala v kitajsko deželo. Viljem II. je zaukazal, naj se organizira naglo še posebna nemška armada in odpelje na vojnem brodogradu proti daljnemu vzhodu. General Moltke, ki je bil v spremstvu cesarja, je pripomnil tedaj odkritosrčno: »Če hočemo biti pošteni, nas je pohlep po denarju nagnil, da razrežemo kitajsko potico. Mi hočemo služiti denar, zidati železnice, izkoriščati rudokope... V tem se niti za pičico ne razlikujemo od Angležev v Transvalu.«

Viljem je že tedaj preživel velike dneve. Videl je mogočno svojo vojsko, kako ob zvoku godbe in med plapolanjem zastav jadra po vojno slavo na Kitajsko. Pridno se je pripravljal, da ogovori vojsko in mornarico ob odhodu na Daljni vzhod, ko dospe ravno en dan pred odhodnimi svečanostmi vest, da so zavezniške čete zavzele Peking, odkoder je pobegnila kitajska cesarska družina. S tem je bil oboroženi spor s Kitajci končan in nastopil je čas za diplomatska pogajanja. Viljem je bil strašno razočaran in ni hotel odnehati. Kljub temu da je bila »vojna« končana, je ob veselosti vse Evrope ukazal vojaštvu, naj odrine na Kitajsko. Generala Walderseeja je imenoval za maršala, mu dal na razpolago salonski voz do Neapolja, daroval 200 steklenic šampanjca, 50 punča in mu dodelil dva velikanska telesna stražnika, katerima je ob slovesu zaostрил: »Ako bi se maršal v bitki rinil preveč v prve vrste, ga morata zadrževati in ga zagrabit, če treba tudi za vajeti...« Maršalu samemu je pa naročil, naj izbije iz Kitajcev čim večjo vojno odškodnino, češ, da potrebuje denar za mornarico. Najlepši je bil seve cesarjev govor odhajajočim četam: »Vi veste, da se boste borili proti zvijačnemu, dobro oboroženemu in krutemu sovražniku. Ko se mu približate, bo tepen! Usmiljenja ne sme biti! Ujetnikov ne smete delati. Kdorkoli vam pride pod roke, naj zapade vaši volji. Kakor so si pred tisoč leti Huni pod kraljem Atilom, stekli ime, ki jih dela v izročilih in pripoveddah še danes silne, tako naj se po vaši zaslugi ime Nemcev še za tisoč let omenja na Kitajskem s takšnim strahom, da si ne bo drznil Kitajec nikdar več Nemca, niti po strani pogledati.«

Vtis tega govora je bil v kulturnem svetu velikanski in se 20 let ni pozabil. Da so Nemci divjaki, ki časte v kralju Atilu svoj vzor, ni bilo težko dokazati sovražnikom Nemčije, saj jim ni bilo treba drugega, nego da navedejo besede cesarja Viljema. Njegov govor o Atili je

mного kriv, da so se za časa svetovne vojne razširile o Nemcih najneverjetnejše bajke in so Nemci prišli tedaj ob ves ugled med omikanimi narodi.

Nemčija in Anglija.

Kljub Viljemovemu sovražnemu obnašanju za časa vojne z Buri, Angleži niso prelomili vseh zvez z Nemčijo. Nasprotno! Angleži so s časom vse pozabili in javno mnenje je postalo Nemcem celó prijazno. Londonska vlada je trikrat poskusila, da bi se naredilo z Nemčijo prijateljstvo in ponudila Berlinu politično zavezništvo. Prvič je bilo to marca 1898. Angleški zunanji minister Chamberlain (govori Čemberlen) se je približal nemškemu poslaniku v Londonu in mu razložil, da se nagiba Anglija k Nemčiji ter želi pristopiti k trozvezi, tako da bi se tedanja zveza med Avstrijo, Italijo in Nemčijo okrepila s pristopom Velike Britanije. To je bila sanja Bismarckova! Tak moččen zaveznik bi bil največje jamstvo za varnost Nemčije. Toda gospodje v Berlinu so bili majhni in kratkovidni ljudje. Viljem je kar rajal veselja: Sedaj se lepo ponujajo ti ošabni Angleži! Bojijo se pač našega vojnega brodovja, ki ga bomo v par letih dogradili. Mi pa se ne damo preslepiti in lahko mirno čakamo.

Berlin je angleško ponudbo kratkomalo odklonil. V novembru 1899. so angleški politiki poskusili drugič, da se sprijaznijo z Nemčijo. Po tolikih letih je prišel Viljem zopet v London in Edvard ga je ob prihodu javno objel in poljubil. Chamberlain je iznova prepričeval nemškega kanclerja Bülova, kako važna bi bila zveza med Angleži in Nemci, in v dolgih razgovorih ga je končno pridobil za svoj načrt. Oba zunanja ministra sta se domenila, da bosta tudi javno govorila o nemško-angleškem prijateljstvu. »Dalekovidni državnik Disraeli« — je rekel Chamberlain — »je želel že davno, da bi ne bili v Evropi osamljeni, in jaz menim, da je najprirodnejše zavezništvo ono med nami in nemško državo. Sporazum med tema dvema narodoma bi bil resnično in pravo jamstvo za svetovni mir. Nova trozveza med nemškim plemenom in obema vejama anglosaksonskega rodu bi pomenila silno mnogo za bodočnost sveta.«

Mesto, da bi Bülov držal besedo in podčrtal v odgovoru tudi nemško željo po angleškem prijateljstvu, je Chamberleina hladno postavil na laž: »Mi vodimo« — je rekel v državnem zboru — »izključno nemško politiko. Kedaj, kako in kje utegnemo biti prisiljeni, da stopimo v interesu našega svetovnega položaja iz dosedanje rezerve, to odvisi od razvoja dogodkov, ki jih ne more predpisovati nobena posamezna velesila.«

Kje je tu najmanjša beseda o angleškem prijateljstvu? Za diplomatske kroge je bil ta odgovor prava zaušnica.

»Nočem se izraziti,« — je tožil tedaj Chamberlain — »kako je ravnal z menoj Bülov. Vsa nadaljna pogajanja o zavezništvu moram seve pretrgati, kar mi je resnično žal. Žal mi je pa tudi samega sebe.«

Dvakrat se je torej Viljem maščeval nad stricem Edvardom in si pri tem domišljal, da ravna pametno. V tem času se je njegovo sovraštvo proti Angliji vedno bolj stopnjevalo. Ob novem letu 1900. je rekel ruskemu poslaniku, da more edino Rusija zdrobiti moč An-

glije. Ako bi se ruski car odločil, da pošlje vojsko nad Indijo, tedaj jamči nemški cesar za mir v Evropi in hoče stati na straži ob ruski meji.

Besede Viljemove so se raznesle iz Petrograda v Pariz in od tod seve v London. Viljem je bil razjarjen nad tem »izdajstvom« Rusov in napisal Edvardu pismo, kjer ga svari pred carjem in pravi: »Mi potrebujemo močno in nezlomljeno Anglijo, ker je to za mir v Evropi potrebno in neobhodno. Bodite torej na straži!«

Kaj so mogli misliti o takem ponašanju Viljema na angleškem dvoru? Samo angleški hladnokrvnosti in potrpežljivosti je pripisati, da niso prelomili takoj občevanja z nemškim cesarjem.

A tudi to žalitev so Angleži pozabili in ponudili leta 1901. še enkrat in to že tretjič Nemčiji prijateljstvo. Viljem je bil prišel v London na pogreb kraljice Viktorije, svoje stare matere, in v družinskem krogu je nagovarjal novi angleški kralj Edvard VII. poslednjič nečaka, naj se spametuje in sprejme angleško zavezništvo. Ker je bil Viljem tedaj slučajno razdražen na Ruse, je Edvardu prijazno poslušal in obljubil, da bo o tem razmišljal. Toda čim se je vrnil v Nemčijo, so se njegova čustva zopet spremenila, pisal je Edvardu par nesramnih pisem in krstil v njih angleške ministre za »brezmejne tepce«.

»Že več let in tudi danes mislim,« se je jezil Edvard — »da smo mi naravni zavezniki: združeno bi lahko trajno zagotovili mir. Nemčija potrebuje gotovo kolonij in želi razširiti svoje gospodarstvo; oboje lahko doseže. Neprestanih kozlovskih skokov cesarja pa ne more nihče prenašati! Končno ima vsaka stvar svoj konec!«

Ko je malo kasneje Bülov napadel v nemškem državnem zboru angleško vojsko, se je potrpežljivost Angležev slednjič pretrgala in zavezništvo je bilo za vselej pokopano.

Tri mesece pozneje, v februarju 1902., je Chamlerlain začel pogajanja s Francijo in po dveh letih se je sklenil sporazum ali antanta med Anglijo, Francijo in Rusijo. Nemčija je bila obkrožena. Na zapadu je imela proti sebi Francijo, na vzhodu Ruse in na severu Angleže.

Kdo je vse to zakrivil? Za časa svetovne vojne so trdili Nemci, da je temu bila kriva nevoščljivost zapadnih velesil in ruski panslavizem. Mi vidimo, da je bil edini zgodovinski krivec nesposobni in robati nemški cesar Viljem II.

ROMANJE

mož in fantov v Log pri Vipavi

je določeno za 15. in 16. september. Podrobnejša navodila dajejo župni uradi. Pridite številno k naši Materi zlasti fantje in možje, ki ste v največji borbi življenja!

Zanimivo in poučljivo.

O SADJU.

Letošnja suša je zelo škodila tudi sadju. Vendar je sadje, daši pičlo, najbolj dobičkanosno in tudi najbolj užitno. Ker se pa ravno z nepravilnim uživanjem sadja razpasejo marsikateri bolezni, je prav, da o tej prehrani kaj več izpregovorimo.

Sadje — izvrstno živilo.

Od nekdaj je spadalo sadje med najboljšo človeško hrano, dasi sadje nima veliko beljakovin in tudi ne maščob. Vrednost sadja so bistveno njegove sladkorne snovi, ogljikohidrati. Izjemo delajo le orehi in mandlji, ki vsebujejo zelo veliko beljakovin in maščob, a le prav malo vode. Mandlji in orehi so tudi v surovem stanju lahko prebavljivi in jih morejo prebavni sokovi izvrstno izkoristiti. Pri ostalem sadju, ki vsebuje povečini pretežni del vode, je pa 10—20odstotna vsebina ogljikovodikov glavni redilni činitelj. V nezrelem sadju je več škroba, dočim vsebuje zrelo sadje več raztopljenih ogljikovodikov, kakor trsnega, grozdnega in sadnega sladkorja. Če dovajamo telesu obilo ogljikovodikov, se njegova potreba po beljakovinah zmanjša; zato moremo znaten del mesne hrane nadomestiti s sadjem. Redilne snovi v sadju so sicer obdane s staničjem, vendar jih morejo prebavni sokovi z lahkoto izlužiti in skoraj brez ostanka izkoristiti. Čim nežnejše je sadje, tembolj prija okusu. Dalje je hranilna vrednost sadja odvisna od organskih kislin, kakor so citronska, vinska in jabolčna kislina. Sadje, ki dozori ob vročem, suhem vremenu, ima najmanj kislin; tudi če se sadje medí, izgubi mnogo kisline. — Poleg kislin igrajo veliko vlogo soli, predvsem kalij in fosforova kislina. Ker se živa sadje večinoma surovo, pridejo soli telesu brez ostanka v prid, dočim se pri zelenjavi zaradi kuhanja mnogo soli izgubi. Pri sadju ostanejo soli tudi tedaj, če ga kuhamo, ker pač vselej uživamo tudi sok. — Okus sadja prav posebno izboljšujejo še aromatične snovi, ki sestojijo med drugim iz eteričnih olj. Ob času popolne dozoritve je sadje najbolj bogato teh snovi. — Slednjič

pa je sadje dragoceno živilo zaradi vitaminov, ki jih vsebuje in ki prihajajo telesu tem gotoveje v prid, ker uživamo sadje surovo. Posebno za otroški organizem je zrelo, zdravo sadje izredno koristno. V ljudski prehrani igra sadje še vedno mnogo premajhno vlogo. Zmagati mora prepričanje, da sadje ni samo slaščica brez hranilne vrednosti, marveč pravo in izvrstno živilo.

Kako jemmo sveže sadje.

Pri nas se sadje kot živilo še vse pre malo ceni. Koliko je še ljudi, zlasti med narodom po deželi, ki še dandanes mislijo, da je sadje samo za otroke, pa za mošt, ali pa celo samo za prodaj. To so pa jako napačna naziranja. Ali ni sadje že od narave določeno predvsem za hrano v presnem stanju? Kje imate živilo, ki bi bilo takoj za rastline ne samo užitno, ampak tudi tako okusno, krepčilno in kolikor toliko redilno kakor je sadje, najsi bo kateregakoli plešena?! Seveda, tako redilno ni kakor krompir, kruh, meso in druga živila, katerih glavne sestavine so škrob in beljakovina. Teh snovi ima sadje prav malo. Zato ima pa sladkor, ki je istotako važna snov za prehrano našega organizma. Poleg tega ima pa sadje še mnogo drugih snovi, ki učinkujejo naravnost zdravilno na razvoj in delovanje raznih organov našega telesa. Posebno važna je sadna kislina in pa rudniške snovi, ki jih nima nobeno drugo živilo v taki obliki kakor baš naše sadje.

Uživanje svežega sadja ima pa seveda le tedaj tako dober učinek na naše telo, ako ga uživamo zmerno in se ogibamo vseh nevarnosti, ki so združene z vsako sirovo hrano. Pri uživanju sadja bi bilo uvaževati posebno sledeča pravila:

Za sveže uživanje je samo popolnoma zrelo sadje. Nezrelo sadje je za vsakogar škodljivo, ker nerazvita sadna kislina slaboučinkuje na naša prebavila, zlasti če niso popolnoma v redu in pri otrokih. Tudi močno nagnito piškavo ali kako drugače pokvarjeno sadje ni prida.

Preden sadje ješ, ga temeljito operi. Potrebno vode je sadje, ki ga kupiš in ki je

šlo že skozi mnogo rok. Pa tudi sadje, ki ga pobiraš po umazanih tleh po potih, cestah itd., je treba umiti, preden ga jemo ali damo otrokom.

Preveč sadja naenkrat je vedno škodljivo. Le kdor uživa sadje po malem, zmerno, ga dobro prežveči, ima od njega pravo korist. Kdor se sadja hitro naje, da ga tišči, bo imel nepravilne v prebavilih, lahko pa tudi nevarno zbolji; zlasti ob hudi vročini moramo biti previdni pri uživanju.

Nikdar ne pij vode na sadje, pa najsibo kakršnokoli. Dogodili so se že smrtni slučaj pri ljudeh, ki so se najedli črešenj in se takoj na to napili vode. Tu je treba pazljivosti zlasti pri otrokih, ki imajo grdo navado, da vsako jed zalivajo z vodo.

Na prebavilih bolehalo morajo biti posebno previdni pri uživanju svežega sadja. Ob času, ko razsaja griža, je treba pa še posebne pazljivosti. Ni sicer res, da bi sadje povzročilo grižo, toda nekaj zveze pa ima vendarle s to strašno boleznijo. Kdor uživa mnogo sadja, pa ne pazi na to, če je zrelo ali snažno, greši v dveh ozirih: Prvič slabši prebavila, da so bolj dovzetna za bolezen, drugič pa bolezen naravnost lahko naleze po nesnažnem sadju.

Komur ne prija sveže sadje, naj uživa pečeno ali praženo. Tako sadje je neprimerno boljše nego kuhano in osladkano. Prav posebno priporočajo na dobrem olju praženo sadje, zlasti velja to za jabolka in hruške.

Iz krščanskega sveta.

MEDNARONI EVHARISTIČNI KONGRES V AVSTRALIJI.

V nedeljo, 5. avgusta, je odplul iz Neapolja parnik »Orama«, ki je sprejel na krov potnike, udeležence evhar. kongresa v Sidneyu. Pred odhodom je bil kardinal Ceretti, kot delegat svetega očeta, s svojim spremstvom sprejet v avdijenci. Papež je izročil kardinalu kot dar za stolno cerkev v Sidneyu, zlat kelih, ki ga je 4. avgusta žabil pri sveti maši; poleg tega pa še sachet s kamnom in prstjo iz katakomb, kar se bo vložilo v temeljni kamen nove cerkve v Brisbanu. Papež je želel odhajajočim prav iskreno srečno potovanje. Deputacija ima na parniku prirejen oltar za maševanje. Med potniki je tudi P. Margenius, generalni prednik karmeličanov, ki vodi skupino 40 italijanskih romarjev na kongres; dalje zastopnik Ircev in irske hierarhije; njihov glavni zastopnik, P. Martindale S. J., je že v Avstraliji. Španski odposlanec, dr. Irazorza, se je odpeljal že teden poprej. Udeleženci iz Kanade in Združenih držav so na potu preko Honolulu in Nove Zelandije. Kardinal Dubois bo zastopal Francijo, Msgr. Przedeziecki in msgr. Klos bosta navzoča imenom Poljakov; z njima v družbi je tudi knez Sapieha. Kitajski odposlanec je eden domačih kitajskih škofov; msgr. Kasasaka, prvi in edini domači japonski škof bo spremljal japonsko delegacijo v družbi z nadškofom iz Tokio. Iz Filipinov sta se podala na kongres dva nadškofa in štirje škofje.

Katoliki v Ameriki. V Zedinjenih državah severne Amerike je 20 milijonov katoličanov s 24.990 katoliškimi duhovniki. L. 1927. je prestopilo v katoliško Cerkev 35.751 oseb.

Mnenje protestanta o redovništvu. Jon Irvine, protestantovski pisatelj, dobro poznan na Angleškem, je nedavno obiskal samostane v Belgiji. Ko se je vrnil v London, je objavil svoje mnenje o samostanskem življenju, ki je toliko zanimivejše, ker ga je podal človek, ki je imel prej glede redovništva svoje presodke. Irvin piše med drugim: »Po zadnjem obisku Belgije moram popolnoma spremeniti svoje krive nazore o samostanskem življenju. Mislil sem, da bom našel po samostanih »angleških sestra« stroga lica in gotov način abnormalnega (protinaturalnega) življenja, pa videl sem red, mir, veselje, čednost, čeprav je obleka redovnic siromašna in so njih sandale preproste. Sedaj šele uvidevam blagoslov skritega življenja.

Doma in drugod.

OSEBNE VESTI.

† *Franc Kumar.* V Cerknem je umrl 24. julija posojilniški uradnik Franc Kumar, po domače »Mežnarjev Franček«. Bilo mu je 28



let. Z njim smo izgubili enega najboljših fantov, ki ga je odlikovala srčna dobrota. V današnji posurovelosti pogrešamo še prav posebno takih blagih mladeničev. Če si mu le pogledal v oči, se ti je prvi hip prikupil, ker si spoznal v njem fanta, v katerem ni zvijače.

Bil je vnet delavec na prosvetnem polju. Vse moči je posvetil cerkvi, društvu in pevskeму zboru. Mir blagi duši!

Štiridesetletnico poroke je obhajal v Idriji 20. avg. g. *Josip Gruden* in njegova soproga Marija. Slavljenec je bil vseskozi značajan mož in eden najagilnejših društvenih delavcev. Ravno letos je preteklo 50 let, odkar je začel peti na cerkvenem koru in 25 let, odkar vodi zbor Kat. družbe. Vztrajnemu, spoštovanemu možu in blagi

Urednikov radio.

Kaj pa spet to? Zadnjič v senci, danes pri radiju! — Svet napreduje, prijatelji! Včasih smo imeli pošto, brzojav in telefon — danes gre vse po radiju. Saj vam je znano, kaj je to radij. Čitajte v »Čolniču«! Tudi to vam je znano, da smo Slovenci dobili s 1. septembrom v Ljubljani svojo od-

soprog želimo še obilo lepih in jasnih življenjskih dni!

Z DEŽELE.

Idrija. Spodobi se, da se spomnimo v »Čolniču« umrlega kapelnika Kat. del. družbe Josipa Ferjančiča, ki je v 62. letu umrl v Vidmu. Pokojni je bil strog voditelj, nadarjen komponist in spreten violinist. Bog mu daj večni mir!

Iz Žapuž pri Šturijah. Veliko dobrih fantov imajo še naše vasi. Opazujemo z veseljem, da stremé za napredkom. Ker sem sam fant in živim dnevno med tovariši, sprožim par misli, ki se mi zde važne: Kot napredek smatram to, kar nas približuje Bogu, vse drugo uganjanje o delu za narod so fraze.

Fantje smo si šegli v roko, da bomo skupno delali za dom in Boga. Ni to slaba misel! Za uspeh je pa potreben napor. Ne kako sram me je, ko pomislim malo nazaj, ko sem sestavljal načrte in si slikal napredke misleč, da bo med nami brez truda vzkliklo novo življenje. Pa ni tako! Največjih sil je treba, da se mlad fant približa Bogu. Le na ta način največ koristi rodu.

Mislím si tako: Cel narod sem. Ako imam namen rodu koristiti, moram pričeti sam pri sebi. Ako pa ne smatram Boga kot najvišji cilj, kdo naj me potem druží z njim? Pričeti moramo pri temelju, t. j. pri bogoljubnem življenju. Kdor svojemu življenju ne postavi temeljev, ne more graditi zase, še manj za druge. Iz osebnega oblikovanja bo dobival vedno lepšo obliko tudi narod. Tako-le mislim včasih in sem vesel, da v teh mislih nisem osamljen.

Iz srca pozdrav!

dajno postajo. Kdor ima doma aparat, bo vsak večer lahko poslušal koncerte, govore in celo pridige iz Ljubljane.

Žalibog, da »Čolnič« nima takih aparatov in vendar je v tej suši kar deževalo glasov iz dežele. Nad 40 pisem je došlo na uredništvo.

Iz vseh zveni ogorčenje nad »kritiki« in pomilovanje urednika. Vsi trdijo, da je »Čolnič« dober, da ga komaj čakajo, da kritiki pišejo osebno, da so nekateri presiti in presitni i. t. d., i. t. d. Saj ni šlo za to, prijatelji! Kritika je dobra stvar in zelo koristna. Le enih ljudi se bojmo: Kritikastrov. To so ljudje, ki iz škodoželjnosti ali osebno predprijateljstva venomer godrnjajo — sami pa prav nič pozitivnega ne store! Le tem odrekamo pravico govoriti, vsi drugi — do brodošli!

Veste, kaj smo rekli oni dan? Takole ste hoteli: »Čolnič« naj ohrani svojo smer, ker ugaja. Naj ne bo ne preprost, pa tudi ne previsok, ker gre nad preproste ljudi!

Teh smernic se bo moral držati vsak urednik. Da pridejo tudi prispevki naših literarnih začetnikov do veljave, bomo v prihodnjih številkah objavili povesti in opise naših pisateljev-rekrutov pod posebno rubriko. Zakaj? »Čolnič« mora postati list, v katerega ne bodo pisali le učeni ljudje, temveč tudi preprosti naročniki, ki se bodo s tem vadili v pisanju in dajali mlajšim poguma. Oboje je potrebno: mojsterski stavki in vaje. Dvakrat potrebno je to pri nas! In tega momenta naj ne prezre noben kritik!

Raznim dopisnikom odgovarjam potom »peresnega« radija takole:

J. g., Št. Viška gora: Dopisa sem kajpada vesel, dasi ga v celoti ne morem priobčiti. Spis, o katerem mi govoriš, mi bo zelo do brodošel. Le opiši vaš kraj, zgodovino, običaje, ljudi itd.! Samo pri zgodovinskem poročanju pazi! Dobe se ljudje, ki veliko vedo in veliko zahtevajo, pa malo napišejo! Zadnjič so okrtali štanjelskega kronista in urednika, češ, da sva oba otročja! Seveda zgodovinskih disertacij nočemo v listu, kar pa je treba, to mora biti po vseh postavah brez ozira na starostno dobo!

Marija Faletič, Smast. Lepo zahvaljeni

obe za pozdrave! Gospodinjskega tečaja letos ne bo, ker je prehuda »mizerija«.

Alojz Rupnik, Črni vrh. Da ne bom priobčeval številnih sodb o »Čolniču«, objavim Tvojo, s katero se bistveno strinjam: »List je zelo priljubljen. To se vidi koncem meseca, ko ga vse nestrpno pričakuje. Naj le hodi to pot, kot jo je ubral: Ostane naj vesel prijatelj zavednih fantov in deklet!«

Pavle Breclj, Kožmani. Pišeš: »Vsem ljudem še Bog ne more ustreči, kaj pa šele ubogi urednik!« »Pomenkov« sicer pogrešam tudi jaz. Pa vzamem starejše letnike in jih z veseljem čitam. Škoda, da ni »Mohorjeva družba« izdala vseh!« — Pozdravljeni vsi. O priliki na svidenje!

Podčavenski: Hvala za sočutje! Cigarete mi — žalibog — še vedno diše. Tudi Tvoj spis mi je ugajal, »dišal« mi pa ni. Preveč so te omamili oseški zvonovi, zato si pre dolgo »klenkal«. Malo manj, pa to bo do bro! Domislek imaš, le piši!

— ro — Št. Peter. Poslali ste »Pravljico o ljubeči roži«. Da je idejno pravilna, so glašam, literarno pa ni! Proč Vas pa ne vržem, temveč povabim k sodelovanju. Vzemite za snov kaj konkretnjega!

Kačurjev. Pisati in opazovati znaš. Ne zadeneš pa najmarkantnejših prizorov. O pravopisu ne govorim. Kadar mi bo čas dopuščal, bom »Bričevega Jožeta« popravil. Imaš mogoče njegovo sliko?

F. H. »Ob strugi« — povest iz današnjih dni — ni napačna. Samo preveč izbiraš: Zadnjič krajeslovje, sedaj povest in prihodnjič? Enega se oprimi in to drži! Jezik je gladek, izrazi preveč vsakdanji, zapletljaj romantičen. Se vidi, da v tebi »vse kipi in polje«. Koncem konca sem te pa izredno vesel. Nikar ne nazaduj!

Ivo. Najlepša hvala! Kar sem uporabil, boš videl! Dobrodošlo mi je zelo!

Dopisujte „Čolniču“!

S tem podpirate list in z vajo koristite sebo!

Lahko bi naštevati skoro brez konca. Torej?

UGANKE.

Uganke v zadnji številki se pravilno rešijo takole:

1. *Pravljica uganke:* Mož je spoznal ženo, začarano v cvetlico po tem, ker cvetka ni imela rose, drugi dve sta bili pa rosn.

2. *Zabavne uganke:* a) danes, b) ko ga pokopljejo, c) zdravnik vpraša bolnika, kaj mu manjka, tat pa že ve, ko gre od ljudi.

3. *Črkovnica:* želodec, oporoka, kolovoz, obuvano, topokot, svoboda, Nikodem.

4. *Računska uganke:* Vкупil je 20 srečk.

Pravilno rešitev vseh ugank so poslali: France Kete iz Dolenj, Anica Poženel iz Črnega vrha, Bičič Janez in Kenda Henrik iz Št. Viške gore in Žvokelj Alojz iz Dolenj.

Uganke pod št. 1, 2, 4 so rešili: Franc Novak iz Idrije, Kutin Anton iz Čadrga, Pintar Rudolf iz Podsabotina, Likar Bernard iz Otlice, Trojar Angel iz Ajdovščine (3 in 4).

Izžrebana sta bila za 1. in 2. uganke Žvokelj Alojz iz Dolenj in Anica Poženel iz Črnega vrha (3 in 4).

NOVE UGANKE.

	a	a	a	a	a	
		a	a	b		
	b	č	č	č	č	d e
		e	e	g	i	i
i	j	j	k	i	l	m m n
		n	n	n	n	o
	o	o	o	o	p	p p
		r	r	r		
		s	š	š	t	ž

Dvozložna beseda: I. zlog: reka na Italijanskem, II. zlog: del obraza; skupaj: beseda. — Mesec. — Človek, ki Boga žali. — Tukaj se bere počez. Dober list. — Dvozložna beseda: I. zlog se bere samo pol, II. zlog: trdi izrek; skupaj: žensko ime. — Apostol. — Znamenito mesto. — Dvozložna beseda: I. zlog: italijanski izraz odcedkov zdravilnih, kuhanih zelišč, II. zlog: ravno isto, toda slovensko; skupaj: beseda.

Po sredi navzdol bereš kar vidiš pred seboj.

BESEDNE UGANKE.

1. Kadar ne vidiš, takrat sem pri tebi; kadar vidiš, takrat me pa ni. Noč me ljubi, a dan me sovraži. Kdo sem?

2. Pri enih vratih zalaja, pri drugih ugrizne. Kaj je?

3. Kaj je sredi Mirna?

RAČUNSKA UGANKA.

Namesto pik postavi števila od 1—9 tako, da dobiš pri seštevanju od zgoraj navzdol, vodoravno in počez (iz kota v kot) število 15.

●	●	●
●	●	●
●	●	●

Kdor bo pravilno rešil uganke in bo izžreban, prejme v dar knjigo »Kitajske narodne pripovedke«.